

N I C C
Magazine

10 / 2014

Dr. Herman Bussemaker, auteur "Indisch verdriet".

Artikel op pagina 2

In dit nummer:

Indisch verdriet.....2

Oorlogsstatistieken
van het NIOD.....3

Correspondenten
buitenland gezocht...8

Ziek en gezond in
Indië.....8

Bevrijding uit het
Jappenkamp.....10

Presentatie & Signeren
Indische auteurs.....11

Indo Rock (10).....12

Troostmeisjes in
Japans Tijdschrift.....15

Joden in Nederlands-
Indië.....15

CinemAsia zoekt
filmtalenten.....19

Weg uit Indië.....22

Rubrieken:

Recept, Korte Berichten,
Boekbespreking, Gedicht, Just4kids,
Indische Agenda, Advertensi Mini,
Column, Pasar Malam Kalender.

Gratis maandelijks e-magazine voor de Indische gemeenschap
jaargang 6, oktober 2014 | oplage: 7500

Nederlands Indisch
Cultureel Centrum

Van de redactie

We openen deze editie van NICC Magazine met een aankondiging van het aanstaande verschijnen van het boek: "Indisch Verdriet" van de historicus Dr. Ir. Herman Bussemaker. In dit boek, dat gerust gezien mag worden als het standaardwerk over de Indische naoorlogse geschiedenis, wordt uitvoerig ingegaan op de politieke, maatschappelijke en sociale facetten van de Indische gemeenschap, vanaf 1945.

Nog steeds ontvangen we veel reacties over NICC Magazine. Iedereen is even enthousiast over zowel de vormgeving als de inhoud, die unaniem als informatief, educatief en gevarieerd wordt omschreven. Hartelijk dank daarvoor. Ook hebben wij al vaak gewezen op de mogelijkheid om **NICC Magazine**

als advertentie medium te gebruiken. Hierbij nogmaals een oproep aan alle lezers die eigenaar zijn van een bedrijf of er werkzaam zijn als PR manager om NICC Magazine als mogelijkheid te zien om **uw bedrijf of product onder de aandacht** van ruim 7500 abonnees te brengen. (**Zie de mededeling op pagina 13**)

Tevens willen wij een beroep doen op uw waardering als abonnee voor het zeer vele werk dat wij maandelijks aan NICC Magazine hebben. Houdt u in gedachten dat NICC Magazine geheel GRATIS is, hetgeen echter niet betekent dat wij geen kosten hebben. Juist in deze tijden is **uw betrokkenheid** bij NICC Magazine van groot belang en vragen wij u om een vrijwillige bijdrage in de vorm van een **DONATIE**. Wij zullen u

daarvoor zeer dankbaar zijn en u zult verzekerd zijn van een blijvende gratis toezending van uw geliefde en gewaardeerde NICC Magazine. Onze bankgegevens: **NL39 RABO 0129 2168 36**, t.n.v. N.I.C.C. te Den Haag

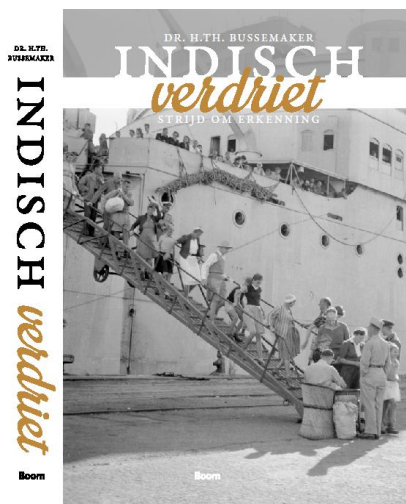
Mogen wij u tenslotte vragen om NICC Magazine zoveel mogelijk bij uw familie, vrienden en kennissen onder de aandacht te brengen? Vraag hen ook gratis abonnee te worden. Wij wensen u weer veel plezier met uw NICC Magazine. En.... mede dankzij uw donaties en advertenties is en blijft NICC Magazine helemaal GRATIS.

Hans Vogelsang, hoofdredacteur.

"Indisch verdriet"

Door: Herman Bussemaker

Het boek beschrijft in essentie de bijna zeventigjarige worsteling van de Indische gemeenschap in Nederland met discriminatie van de kant van de Nederlandse overheid. Het gaat om een gelijkwaardige behandeling voor wat betreft de materiële oorlogsschade, geleden in de Tweede Wereldoorlog en daarna. De Wet op de Materiële Oorlogsschade van 1951 regelde voor Nederlanders, die onder de Duitse Bezetting en door Geallieerde oorlogshandelingen bezittingen hadden verloren, een redelijke compensatie. Uitdrukkelijk werd hiervan uitgezonderd de materiële oorlogsschade van Nederlanders uit het voormalige Nederlands-Indië als gevolg van de Japanse Bezetting en de Indonesische revolutie. Het boek beantwoordt de vraag hoe de uitgesloten categorie (Indische) Nederlanders met deze kwetsende

discriminatie omgingen, en hun pogingen tot herstel van hun rechten. De rol van de Nederlandse Overheid hierin is niet fraai. In al die jaren ontbrak de politieke wil, om aan deze schrijnende situatie iets te doen. Getracht wordt daarvoor een verklaring te geven, waarbij de dynamiek tussen de opeen-

volgende kabinetten en het parlement een rol speelt. Maar zeker ook binnen de Indische gemeenschap ontbrak het aan de noodzakelijke eensgezindheid om één front te vormen tegen diezelfde overheid. In die zin is de inhoud van het boek een interessante studie in de dynamiek van politieke processen en hun gevolgen voor de betrokkenen.

De auteur heeft vanaf 1994 een aantal belangrijke functies binnen de Indische gemeenschap bekleed. Hij was zes jaar de voorzitter van een grote Indische vereniging (Vereniging KJBB), was adviseur in diverse commissies, en was en is nog steeds lid van de onderhandelingsdelegatie van het Indisch Platform. Van 2008 t/m 2012 was hij voorzitter van het Indisch Platform.

In 2005 verscheen van zijn hand het boek "Bersiap! Opstand in het Paradijs", het eerste Nederlandstalige boek over dit deel van de Indonesische Vrijheidstrijd, dat aan vele Nederlanders het leven heeft gekost. Hij was bovendien hoofdredacteur van de in 2009 verschenen "Geïllustreerde Atlas van de Bersiapkampen in Nederlands-Indië, 1945 – 1947". De doelgroep van het boek is in de eerste plaats de Indische Gemeenschap, welke nu geschat wordt op circa 1 miljoen personen in Nederland. Ook in het buitenland bevinden zich grote groepen Indische Nederlanders en hun afstammelingen, maar die

groepen zijn niet allemaal meer het Nederlands machtig. Maar uiteraard is het boek van belang voor al die Nederlanders die geïnteresseerd zijn in de naoorlogse geschiedenis van de Indische Gemeenschap in Nederland.

Het boek telt circa 265 pagina's. De opzet is om het in overleg met de uitgever te illustreren met foto's van de auteur en anderen betreffende de beleidsbepalende personen en de gebeurtenissen. Voetnoten verwijzen naar te raadplegen documenten en artikelen. In de epiloog worden de laatste ontwikkelingen meegenomen. Het boek beschrijft

daarmee de 70 jaren politieke geschiedenis van de Indische gemeenschap en de vele Indische organisaties in Nederland – een tot nog toe onontgonnen terrein.

Het boek "Indisch verdriet" wordt uitgegeven door Uitgeverij Boom, die ook de boeken Indische Rekening en Sporen van Vernieling door respectievelijk Hans Meijer en Peter Keppy, heeft uitgegeven en het verschijnt op 22 november 2014.

Oorlogsstatistieken van het NIOD

Het Nederlands Instituut voor Oorlogsdocumentatie (NIOD) heeft jarenlang gegevens verzameld met betrekking tot de Tweede Wereldoorlog en Indonesische onafhankelijkheidstrijd. Ten behoeve van later onderzoek en om het grote publiek enig inzicht te geven in de belangrijkheid van de gebeurtenissen, werden de cijfers op een rij gezet. Eerst op papier en later op de website van het NIOD. Om deze gegevens meer bekendheid te geven, publiceerde Java Post – zij het in enigszins aangepaste vorm – het gehele overzicht. Opdat we niet vergeten.

Krijgsgevangenen

De cijfers met betrekking tot de krijgsgevangenen werden in 1978 gepubliceerd door majoor drs. H.L. Zwitser. Op basis van de in de archieven van de Koninklijke Marine en van het Koninklijke Nederlands-Indische Leger (KNIL) aanwezige gegevens kwam hij tot de conclusie dat van de Europese militairen in Nederlands-Indië in totaal een 42.233 in krijgs-

gevangenschap zijn geraakt: 3.847 van de Koninklijke Marine, 36.869 van het KNIL, en 1.517 behorende tot de KNIL hulpkorpsen. Van deze 42.233 mannen zijn 8.200 omgekomen (19,4%). Marine 648 (16,8%), en KNIL en hulpkorpsen: 7.552 (19,6%).

Mevrouw B. Hartwig-Hoogeveen op de Europese begraafplaats Kembang Kuning te Soerabaja, waar de, op 20 februari 1942 te Balikpapan door het Japanse leger omgebrachte, kapitein H. W. Hartwig van het KNIL, in 1972 ten tweede male werd herbegraven. (KITLV)

Het sterftcijfer van de krijgsgevangenen van alle geallieerde nationaliteiten in de Pacific-oorlog samen lag op 27%. Het

Amerikaanse was 34%, het Australische 33% en het Britse 32%. Wat het algemene sterftcijfer verlaagde was het lage percentage onder de Nederlanders: minder dan 20%. (Gavan Daws, 'Gevangenen van de Japanners; Krijgsgevangenen in de Pacific gedurende de Tweede Wereldoorlog', Baarn 1996, p. 409.)

Burgergeïnterneerden

Gegevens over de aantallen geïnterneerde burgers in Indië zijn zeer onvolledig omdat bijna alle Japanse stukken die op de internering betrekking hebben, alsook veel kamparchieven verloren zijn gegaan. Van het totaal aantal geïnterneerden kan daarom alleen een schatting worden gegeven. In de loop van de oorlog hebben de Japanners aan het Internationale Rode Kruis doorgegeven dat er ongeveer 98.000 geïnterneerden waren. De Nederlandse regering heeft na de oorlog gesteld dat er circa 110.000 geïnterneerden zijn geweest. Dr. D. van Velden heeft

in haar proefschrift *'De Japanse interneringskampen voor burgers gedurende de Tweede Wereldoorlog'* (Groningen 1963) het beschikbare cijfermateriaal bij elkaar gebracht. Op basis van dit materiaal geeft L. de Jong in *'Het Koninkrijk der Nederlanden in de Tweede Wereldoorlog'*, deel 11b, p. 348 en 359, de volgende cijfers: Java 80.000, Sumatra 12.000, Grote Oost 3.900, Borneo 500. In totaal zijn dat 96.400 geïnterneerden.

De door Van Velden verzamelde gegevens zijn hoogstwaarschijnlijk niet volledig, vandaar dat De Jong het verstandig achtte ervan uit te gaan dat er circa 100.000 geïnterneerden zijn geweest (p. 754). H.L. Zwitser komt in zijn boek *'Mannen van 10 jaar en ouder'* (Franeker 1995) op basis van het aantal naoorlogse claims van ex-geïnterneerden op een Japanse uitkering tot eenzelfde schatting. Het aantal van 100.000 Nederlandse burgergeïnterneerden lijkt daarmee de meest betrouwbare schatting te zijn.

Over het aantal omgekomen Europese burgergeïnterneerden bestaat minder overeenstemming. De schattingen variëren tussen de 10.580 en 16.800 slachtoffers. Van Velden meldt in haar proefschrift (p. 368) dat het Nederlandse Rode Kruis het aantal doden op 13% schatte (dat zou een aantal van 13.000 doden betekenen). H.L. Zwitser komt tot een getal van 10.580 omgekomenen door dit aantal van 13.000 doden te corrigeren met het vooroorlogse sterftecijfer (H.L. Zwitser, *Mannen van 10 jaar en ouder*, p. 83).

Op basis van het cijfermateriaal van D. van Velden komt L. de Jong tot een aantal van 13.120 sterfgevallen. De Jong vermeldt tevens dat de Japanners in de loop van de oorlog aan het Internationale Rode Kruis een dodental van 16.800 opgaven

(16,8%). De Jong sluit zich hierbij aan door te kiezen voor een sterftecijfer van één op zes (11b, p. 753-754).

(Indo)Europese buitenkampers

Hoeveel niet-geïnterneerde (Indo) Europeanen er in totaal van de honger en andere ontberingen zijn omgekomen is niet bekend. Schattingen van het aantal (Indo) Europeanen dat uiteindelijk buiten de kampen is gebleven lopen sterk uiteen van 120.000 tot 200.000. Historicus Hans Meijer heeft zeer recent het aantal 'buitenkampers' op circa 125.000 geraamd (*'In Indië geworteld'*, Amsterdam 2004, p. 226).

Kamp Tjideng op Java.

Als gevolg van de Japanse bezetting van Nederlands-Indië stierven waarschijnlijk meer dan 21.000 'Europeanen' (8.200 krijgsgevangenen en ongeveer 13.000 burgergeïnterneerden. Daar komt nog bij een onbekend aantal 'buitenkampers'). Vóór de oorlog telde de Europese gemeenschap in Indië circa 290.000 personen, van wie circa 260.000 de Nederlandse nationaliteit hadden. Dit zou een Europees sterftepercentage van meer dan 7% betekenen.

Inlanders

De Jong vermeldt dat van de 50 miljoen Javanen en Madoerezen er tijdens de Japanse bezetting circa 2,5 miljoen zijn gestorven; dit

betekent een sterftepercentage van 5% (11b, p. 572). De Indonesische regering schatte het totale dodental begin jaren 1950 op 4 miljoen (S. Sato, *'War'*, p. 155).

Hoeveel Indonesiërs gedurende de Japanse bezetting als *romusha's* (werksoldaten) moesten zwoegen, is niet precies bekend. Volgens bewaard gebleven Japanse statistieken was het aantal *romusha's* op Java in november 1944 circa 2,6 miljoen, waarvan bijna één miljoen op tijdelijke basis. Daar deze tijdelijke krachten op een gegeven moment door anderen moesten worden afgelost, lag het totale aantal ingezette Javaanse werksoldaten tijdens de Japanse bezetting vermoedelijk nog veel hoger dan 2,6 miljoen. De Japanse historicus Shigeru Sato berekende dat, indien men aanneemt dat in de twintig maanden tussen januari 1944 en augustus 1945 (de periode van de meest intensieve werving van *romusha's*) elke tijdelijke 'werksoldaat' gemiddeld ongeveer twee maanden werd ingezet, het totale aantal tijdelijk gemobiliseerde *romusha's* op Java de 10 miljoen benadert. Telt men daar de permanente *romusha's* (circa 1,6 miljoen) bij op, dan komt het totale aantal ingezette Javaanse *romusha's* in de buurt van de totale 'mobiliseerbare' arbeidsmacht op Java, die door het Japanse leger op 12,5 miljoen mensen werd geschat (Shigeru Sato, *'War, nationalism and peasants; Java under the Japanese occupation 1942-1945'*, St Leonards 1994, pp. 157-158).

Het aantal *Romusha's* dat overleed als gevolg van de ontberingen is evenmin exact vast te stellen. De Japanners voerden een zeer gebrekkige administratie en verbrandden verscheidene van die administraties na de capitulatie. Een gangbare schatting is dat van de circa 300.000 Javaanse *romusha's* die overzee werden

getransporteerd, er slechts ongeveer 77.000 overleefden, een sterftepercentage van 74,3% (Henk Hovinga, *'Einde van een vergeten drama'*, p. 74). Het door Hovinga genoemde aantal van 77.000 overlevenden betrof echter alleen de Javanen die in de opvangkampen van het Nederlandsch Bureau voor Documentatie en Repatriëring van Indonesiërs (Neboduri) zaten, terwijl nog onbekende aantallen koelies rondzwierven, zich ter plekke vestigden, of op eigen gelegenheid naar Java probeerden terug te keren. Op basis van enkele verspreide gegevens schat Remco Raben het sterftcijfer in Javaanse koeliegemeenschappen in de Buitengewesten op tegen de 50%, "en aan de 'spoorwegen des doods' een stuk hoger" (Remco Raben, *'Arbeid voor Groot-Azië'*, pp. 102-103). Shigeru Sato neemt hier opnieuw een afwijkend standpunt in: hij schat het aantal overzee gestuurde romusha's dat overleefde op circa 135.000 personen (*'War, nationalism and peasants'*, p. 160).

Volgens De Jong zou van de overzee gestuurde Balinezen circa 85% zijn overleden. De Jong vermeldt voorts dat van de circa 100.000 romusha's die zich in november 1944 aan de spoorlijn en kolenmijnen van de residentie Bantam op de westpunt van Java bevonden, ten tijde van de Japanse capitulatie nog maar circa 10.000 aanwezig waren (11b, pp. 532-533). Dat zou betekenen dat in Bantam wellicht 90.000 Javanen zijn omgekomen. Verdere gegevens over aantallen op Java omgekomen romusha's ontbreken. Hetzelfde geldt voor gegevens over de overleden lokale koelies op Borneo, Celebes, Sumatra en Nieuw-Guinea die aan het werk werden gezet op hun eigen eiland. Hovinga acht het daarom waarschijnlijk dat er in totaal aanzienlijk meer dan 300.000 Indonesiërs in Romusha-dienst zijn omgekomen.

Andere nationaliteiten

Behalve Inlanders hebben de Japanners ook op grote schaal Chinezen, Maleiers en Tamils geronseld in Singapore en Maleisië. De meeste van deze mensen moesten werken aan de Birma-Siam spoorweg, samen met eveneens geronselde Birmezen en Thais. In totaal hebben er waarschijnlijk 190.000 uit de Britse koloniale gebieden afkomstige romusha's aan de spoorlijn gewerkt. Veel rapporten en getuigenverklaringen duiden op een sterfte van 80% onder deze dwangarbeiders. Dat zou 152.000 doden betekenen. Samen met de omgekomen Indonesische romusha's komt het totale dodental in Zuidoost-Azië volgens Hovinga dan op circa 450.000 (Henk Hovinga, *'Einde van een vergeten drama'*, pp. 136-137.) De Jong vermeldt dat van de circa 4.000 na de Japanse capitulatie in Thailand aangetroffen romusha's de overlevenden waren van groepen die tezamen op zijn minst 10.000 Javanen hadden geteld (11b, p. 535).

Groep gewapende Heiho's (hulp-soldaten in dienst van de Japanners)

Heiho's

"Hoeveel heiho's (hulp-soldaten) er in totaal geweest zijn, is niet bekend – de laatste opperbevelhebber van het Japanse Zestiende Leger [...] luitenant-generaal Josioetsji Nagano, verklaarde kort na Japans capitulatie dat er in augustus '45 op Java nog bijna 25.000 en op Timor nog ca. 2.500 waren en dat

van Java enkele tienduizenden heiho's naar elders waren verplaatst, 'op eigen verzoek', beweerde hij, van wie ca. 15.000 nog in leven zouden zijn." (De Jong, 11b, p. 958) Voorts: "Van Witsens schatting is dat van de ca. 15.000 ex-KNIL-militairen die op Java Heiho geworden zijn, ongeveer de helft is omgekomen. Hoevelen van de tienduizenden anderen die Heiho werden, er het leven bij hebben ingeschoten, is niet bekend." (De Jong, 11b, p. 960) Op basis van de in De Jong genoemde cijfers zou het aantal heiho's op circa 60.000 man geschat kunnen worden.

Dwangprostituees

Bart van Poelgeest schatte het aantal Europese vrouwen dat in Japanse bordelen in Nederlands-Indië werd tewerkgesteld op tussen de 200 à 300. Bij ongeveer 65 vrouwen staat hierbij vast dat van gedwongen prostitutie sprake was ('Gedwongen prostitutie tijdens de Japanse bezetting', in: Wim Willems en Jaap de Moor, red., *'Het einde van Indië'*, Den Haag 1995, pp. 186-187). Van Poelgeest geeft geen schatting van het aantal Indonesische dwangprostituees. Volgens George Hicks spreken de meest betrouwbare schattingen van het totale aantal 'troostvrouwen' van 80.000 Koreaanse vrouwen en waarschijnlijk zo'n 20.000 vrouwen met de Japanse of de Taiwanese nationaliteit of afkomstig uit de door Japan bezette gebieden ('Japanse legerprostitutie 1932-1945: een overzicht', in: N.D.J. Barnouw e.a., red., *'Vijfde jaarboek van het Rijksinstituut voor Oorlogsdocumentatie'*, Zutphen 1994, p. 19). In 1995 kwam de Japanse Fumiko Kawada na onderzoek op een aantal van 22.234 slachtoffers van seksueel geweld in Nederlands-Indië, een getal dat ook maîtresses en verkrachtingen behelsde. Het Indonesische

tijdschrift Tempo noemde in 1992 het getal 60.000, zonder daar een bron bij te vermelden. (Cijfers geciteerd door Brigitte Ars, *'Troostmeisjes'*, Amsterdam 2000, pagina 145).

George Hicks heeft berekend dat de verhouding tussen het aantal Japanse troepen en het aantal 'troostmeisjes' op ongeveer 50:1 gesteld kan worden (*The Comfort Women'*, London 1995, p. XIX). Ten tijde van de Japanse capitulatie bevonden zich in Indië ongeveer 300.000 Japanners (Elly Touwen-Bouwsma en Petra Groen, red., *'Tussen Banzai en Bersiap'*, Den Haag 1996, p. 95). In dat geval zouden er in Indië circa 6.000 dwangprostituees zijn geweest. Dat cijfer is goed in overeenstemming te brengen met het bovengenoemd aantal van 20.000 dwangprostituees met de Japanse of de Taiwanese nationaliteit of afkomstig uit de door Japan bezette gebieden.

Gesneuvelde geallieerde militairen

Het totale aantal tijdens de strijd gesneuvelde geallieerde militairen in Azië en de Pacific bedraagt circa 156.000 man.

Dit aantal komt tot stand door het optellen van de volgende cijfers: Verenigde Staten circa 90.000; Australië 45.843; Groot-Brittannië en Commonwealth tenminste 17.200; Nederland 2.654; Nieuw-Zeeland tenminste 134. Niet meegeteld zijn de onder de Amerikaanse legereenheden gesneuvelde Filippijnse militairen, de ongeveer 1,4 miljoen Chinese gesneuvelden en de circa 12.000 in augustus 1945 omgekomen leden van de Sovjetstrijdkrachten.

Hiroshima en Nagasaki

Het grote probleem bij het schatten van het aantal slachtoffers/doden van de atoombommen is dat niemand

exact weet hoeveel burgers en militairen zich op het moment van de kernexplosies in Hiroshima en Nagasaki bevonden. De cijfers in deel 11b van het *'Koninkrijk der Nederlanden in de Tweede Wereldoorlog'* van L. de Jong – te weten 64.000 doden en 72.000 gewonden in Hiroshima en 39.000 doden en 25.000 gewonden in Nagasaki – zijn zeer waarschijnlijk gebaseerd op de resultaten van diverse Amerikaanse en Japanse onderzoeksrapporten uit de tweede helft van de jaren 1940 en de jaren 1950. Deze resultaten werden sindsdien in veel gezaghebbende boeken aangehaald. Deze cijfers zouden echter wel eens te laag kunnen zijn. In 1950 werd in Japan voor het eerst een telling gepubliceerd van het aantal overlevenden van de kernbom-explosies.

Hiroshima: totale verwoesting

Toen men vervolgens het aantal overlevenden van het geschatte aantal aanwezigen tijdens de atoombombardementen aftrok, kwam men tot de conclusie dat tot 1950 in Hiroshima 200.000 mensen en in Nagasaki 140.000 mensen waren overleden. Daar veel overlevenden zich in 1950 echter nog niet als zodanig bekend durfden te maken, viel deze berekening veel te hoog uit. In 1976 rapporteerden de twee getroffen Japanse steden aan de secretaris-generaal van de Verenigde Naties dat ten gevolge van de atoombommen tot het eind van 1945 in Hiroshima 130.000 à 150.000 doden en in Nagasaki 60.000 à 80.000 doden te betreuren waren geweest. De Amerikaanse militair historicus Richard Frank kwam in 1999 tot

de volgende voorzichtige conclusie: "The actual total of deaths due to the atomic bombs will never be known. The best approximation is that the number is huge and falls between 100.000 and 200.000." (Richard B. Frank, *'Downfall; The end of the Imperial Japanese Empire'*, New York 1999, pagina 287).

Ook over het aantal mensen dat in latere jaren aan de gevolgen van de kernexplosies is overleden bestaat grote onzekerheid. Als gevolg van de lange termijneffecten van de atoombommen is het sterftcijfer onder diegenen die de explosies hebben overleefd duidelijk hoger dan het landelijk gemiddelde, maar hieromtrent zijn geen betrouwbare cijfers beschikbaar. In Hiroshima en Nagasaki worden dodenlijsten van overleden 'hibakusha' (slachtoffers van de atoombom) bijgehouden. Een 'hibakusha' is iemand die zich tijdens, of vlak na de explosies binnen een straal van twee kilometer van de epicentra van de atoombommen bevond.

In augustus 1994 telde de lijst van Hiroshima 186.940 doden en de lijst van Nagasaki 102.275 overledenen. In augustus 2000 stonden op de dodenlijst van Hiroshima al meer dan 217.000 namen. Wanneer een 'hibakusha' overlijdt wordt hij of zij automatisch op de dodenlijst gezet, ongeacht de oorzaak van overlijden. Het is dus niet zeker of alle gestorvenen op deze lijsten ook inderdaad aan de gevolgen van de atoombommen zijn overleden.

Niettemin kan volgens de Amerikaanse historicus John Dower het totaal van "immediate and longer-term deaths caused by the bombing of the two cities" geschat worden op "as high as triple the familiar early estimates – in the neighborhood, that is, of three hundred thousand or more

individuals" (Michael J. Hogan, ed., *'Hiroshima in history and memory'*, Cambridge 1996, p. 125).

Nederlandse Bersiapslachtoffers

Eind 1947 werd door de Nederlandse autoriteiten het totaal aantal slachtoffers van de bersiap op 3.500 geschat; of daarbij de slachtoffers onder de Ambonezen zijn meegeteld is niet duidelijk. Volgens De Jong is deze schatting vermoedelijk te laag geweest: vermoorden werden alleen aangemeld als zij relaties hadden die dat konden doen, maar talrijke Indisch-Nederlandse mannen en vrouwen die met Indonesiërs gehuwd waren, leefden geïsoleerd in de binnenlanden. Eind 1948 waren er in heel Indië nog circa 2.500 Europeanen zoek – dat cijfer sloot evenwel ook personen in die in de Japanse bezettingstijd spoorloos waren verdwenen. (L. de Jong, *'Koninkrijk der Nederlanden'*, deel 12, pp. 744-745.)

Nederlandse militaire verliezen tijdens de Indonesische onafhankelijkheidsstrijd

De gemiddelde sterkte van de landstrijdkrachten in Nederlands-Indië in de jaren 1946-1949: Koninklijke Landmacht 70.000; KNIL 40.000; Mariniersbrigade 5.000. Benadrukt moet worden dat het hier de gemiddelde sterkte van de in Indië aanwezige landstrijdkrachten in de jaren 1946-1949 betreft. Het totaal aantal militairen dat op enig

moment tijdens deze periode in Indië heeft gediend moet dus aanzienlijk hoger hebben gelegen. De verliescijfers zijn als volgt onder te verdelen (resp. verliezen aan gesneuvelde en door ziekte en ongeval overleden militairen): KL: 1602 – 907; KNIL: 722 – 1098; Mariniersbrigade: 155 – 101. Totaal: 2479 – 2106. Totaal: 4585. (Bron: D.C.L. Schoonoord, *'De Mariniersbrigade 1943-1949; Wording en inzet in Indonesië'*, Amsterdam 1988, p. 315) Kolonel bd. J.W. de Leeuw komt tot de volgende totaalcijfers voor de periode tussen 15 augustus 1945 en 1 januari 1963 (dus inclusief het conflict om Nieuw-Guinea in 1962): Gevechtsverliezen (inbegrepen vermoord): 3281, niet-gevechtsverliezen (ziektes, ongevallen, executies etc.): 2134; doodsoorzaak onbekend: 762. Totaal: 6177.

Nederlandse militaire ereveld
Kembang Koening Soerabaja

Bij deze cijfers zijn ook omgekomen politiemensen, Rode Kruispersoneel etc. meegeteld. Tenslotte zijn ook mensen opgenomen die niet in Indië zijn aangekomen. Zij behoorden echter reeds tot een uit te zenden eenheid en zijn daarom ook door De Leeuw meegenomen. De Leeuw benadrukt dat deze cijfers nog aan verandering onderhevig zijn. (Bron: zgn. Roermond-

database van De Leeuw.) Tijdens de Eerste Politie Actie zijn 169 Nederlandse militairen omgekomen, tijdens de Tweede sneuvelen 113 (L. de Jong, *'Het Koninkrijk der Nederlanden in de Tweede Wereldoorlog'*, deel 12, p. 972).

Indonesische verliezen tijdens de onafhankelijkheidsstrijd

In Indonesië wordt gesteld dat de Republikeinse strijdkrachten in de jaren 1945-1949 in totaal circa 100.000 man hebben verloren. Nederlandse militaire historici houden dat voor een betrouwbaar cijfer. Het revolutionaire geweld tegen de burgerbevolking op Java heeft bovendien naar schatting aan enkele tienduizenden Indonesiërs het leven gekost. Ook als gevolg van de door de PKI geïnitieerde Madioen-opstand zijn vermoedelijk enkele tienduizenden slachtoffers gevallen. Op Sumatra zijn alleen al in de periode voorafgaand aan de Eerste Politie Oorlog zo'n 7.000 Karo-Bataks om het leven gekomen (De Jong, *'Koninkrijk'*, deel 12, p. 865 en 1014).

Bron: Het bovenstaand overzicht is tevens te raadplegen via de website van het NIOD: <http://www.niod.knaw.nl/nl/vraag-en-antwoord/japanse-bezetting-pacific-oorlog-en-indonesische-onafhankelijkheidsstrijd>

Wel eens gedacht aan adverteren in NICC Magazine?
Uw product of dienst wordt door minstens 100.000 mensen gezien
Vraag vrijblijvend onze gunstige advertentietarieven aan!
info@indisch-centrum-den Haag.nl

Reparatie van iPhone, iPad en nu ook android. Klik [hier](http://www.borca-online.nl/iphone-en-ipad-reparatie) voor de aanbieding
<http://www.borca-online.nl/iphone-en-ipad-reparatie>

Borca **Online**
Computer **Service**

Weimarstraat 39
2562 GP Den Haag
070-364 2806
www.borca-online.nl

Correspondenten buitenland gezocht

NICC Magazine wil graag haar bronnen centrum uitbreiden en meer nieuws uit de Indische gemeenschappen in de landen buiten Nederland in ons gratis magazine publiceren. De redactie vindt het belangrijk om de contacten tussen de Indische gemeenschap hier in Nederland en de Indische mensen en groepen in het buitenland te onderhouden. Vaak ontvangen wij mails uit het buitenland, waaruit blijkt dat ook de Indische mensen daar dit ook zeer waarderen en dankbaar zijn dat NICC Magazine dit contact onderhoudt.

CORRESPONDENTEN.

Wij zoeken daarom mensen die als correspondent de Indische gemeenschap in hun land voor NICC Magazine willen vertegen-

woordigen. Dit houdt in dat zij met enige regelmaat een stukje kopij opsturen over actuele zaken binnen hun groep of nieuws dat in de lokale pers verschijnt en gerelateerd is aan de Indische gemeenschap. Ook een algemeen of achtergrond artikelje over hun activiteiten is welkom. Uw naam wordt als correspondent genoemd in de colofon achterin NICC Magazine. Misschien wilt u dit zelf wel of anders weet u iemand die dit leuk vindt om te doen.

VRIJ CONTACT.

Maar ook als u niet de verplichting wilt om correspondent te zijn maar u kunt wel af en toe een artikelje schrijven voor NICC Magazine (al is het maar een keer per jaar een verslagje na bijvoorbeeld een jaarlijkse

kumpulan van uw groep), dan houden wij ons van harte aanbevolen.

WIJ ZOEKEN

Correspondenten of contacten in de Verenigde Staten, Canada, Australië, New Zealand, Groot Brittannië, Spanje, Indonesië (Engels- of Nederlandstalig), Suriname (Javanen), West Papua, Maleisië en de Filipijnen. Neemt u gerust contact met ons op. Wij horen heel graag van u. Bij voorbaat dank.

info@indisch-centrum-den Haag.nl

Ziek en gezond in Indië

In de banden tussen Indonesië en Nederland is de gezondheidszorg geen opvallend onderwerp. Toch hebben veel Indonesiërs en Nederlanders met Indische wortels hun bestaan te danken aan de medische zorg besteed aan hun voorouders. In de koloniale periode was er een Dienst

Volksgesondheid en medische missie en zending waren elk op hun manier actief. Er werd medisch personeel opgeleid; Indische artsen kregen een opleiding die stond als een huis. Een aantal van hen promoveerde zelfs in Europa.

Door: Dr. J.P. Verhave

Tot voor kort bestond er nauwelijks belangstelling voor de medische geschiedenis van Nederlands-Indië, noch in Nederland noch in Indonesië. Gelukkig is daar de laatste jaren verandering in gekomen. Onze collega's in Indonesië houden zich bezig met de medische

geschiedenis vanaf de Japanse tijd tot en met de periode Soekarno. Zij bestuderen de rol van Indische artsen en zij interviewen Indonesische artsen die in de naoorlogse periode werkzaam waren. Ook de opbouw van de gezondheidszorg in de onafhankelijkheidsstrijd en de overname van de taken van westerse artsen is onderwerp van aandacht. In Nederland is of wordt studie verricht naar geneeskundig onderwijs, bestrijding van malaria en lepra, ziekenhuizen en gezondheidszorg, specifiek in Nieuw Guinea. Dat is erg bescheiden, gezien de lange gezamenlijke geschiedenis van beide landen. Nu er weer veel onderzoek gedaan wordt in Indonesië, samen met Nederlanders, ook op het gebied van de geneeskunde, is meer aandacht voor wat er vroeger in de archipel gebeurde, op zijn plaats.

Een doktor djawa bezig met vaccinatie

De Nederlandse Vereniging voor Tropische Geneeskunde heeft het initiatief genomen om het *Geneeskundig Tijdschrift voor Nederlandsch-Indië*, een rijke bron van informatie over ziekten, de ziektebestrijding en de (volks) gezondheid, toegankelijk te maken voor een breder publiek. De initiatiefnemers hebben er bij de Koninklijke Bibliotheek op

aangedrongen om dit tijdschrift als historisch erfgoed te beschouwen; met succes want het is inmiddels gedigitaliseerd. Een belangrijke stap waarmee dit tijdschrift, dat heeft bestaan van 1852 tot 1942 en 80.000 pagina's omvat, beter bereikbaar is geworden voor onderzoek. Maar het is geschreven in de Nederlandse taal en dus niet leesbaar voor Indonesiërs. Daarom is er een studiegroep gevormd van een twintigtal artsen en onderzoekers, die op basis van de artikelen in het *Geneeskundig Tijdschrift* een overzicht geven van de diverse medische specialismen, zoals die in Indië hebben vorm gekregen; deze overzichten zullen worden gebundeld in een Engelstalige publicatie. Een belangrijk doel van deze bundel is om Indonesische docenten en studenten kennis te laten nemen van wat er in het verleden op het gebied van volksgezondheid, medische zorg en onderwijs, en laboratorium onderzoek in hun land gebeurd is. Voor medisch historici in andere voormalige koloniale mogendheden biedt dit boek vergelijkingsmateriaal.

Eind 2015 komt het boek uit. Het hele project rondom de totstandkoming hiervan gebeurt door vrijwilligers. Deze stellen het erg op prijs als u nu al € 30 overmaakt, zodat een aantal kosten die nu al gemaakt zijn, betaald kunnen worden (Stichting Medische Geschiedenis, NL32 INGB 0008 0781 86, project nr. 00013). Hiermee steunt u een project dat de historische band tussen Nederland en Indonesië zichtbaar wil maken. Medische geschiedenis als onderdeel van die gezamenlijke erfenis is het waard om meer uitdrukkelijk bestudeerd te worden, in beide landen.

We houden u op de hoogte van de ontwikkelingen en zijn benieuwd naar uw herinneringen en foto's.
Dr. J.P. Verhave
jpverhave@hotmail.com

Medisch practicum voor artsen in opleiding

Om verder te lezen:

Leo van Bergen, *Van koloniale geneeskunde tot internationale gezondheidszorg*, Amsterdam, KIT 2007

Liesbeth Hesselink, [Genezers op de Koloniale Markt: Inheemse Dokters en Vroedvrouwen in Nederlands Oost-Indië 1850-1915 \(UvA Proefschrift\)](#) en *Healers on the colonial market: Native doctors and midwives in the Dutch East Indies*. Leiden: KITLV-Press, 2011

J.J. van Loghem, *Tropische Gezondheidsleer*. Amsterdam, Kosmos, 1933 (bron van de illustraties)

J.P. Verhave en H.W.A. Voorhoeve, *De Dienst van Gezondheidszorg in Papua, 1950-2000*. Wgr. NVTG 2005 (niet meer verkrijgbaar)

J.P. Verhave, *The Moses of Malaria. Nicolaas H. Swellengrebel (1885-1970), abroad and at home*. Rotterdam, Erasmus Publishing, 2011

**Maandelijks GRATIS e-Magazine
voor de Indische gemeenschap**

Bent u al abonnee?

Een mailtje is voldoende:

info@indisch-centrum-den Haag.nl

Salam Terakhir Uitvaartverzorging
 Rob van der Sar
 Koggewaard 207
 1824 GZ Alkmaar-Noord
 T 072-5611895
 M 06-15006305
 www.salamterakhir.nl

Een persoonlijke Uitvaartverzorging die past bij uw gedachtegoed en levensstijl.

(advertentie)

Bevrijding uit het Jappenkamp

Door: Reneé van Alphen

De precieze datum weet ik niet meer, ik was toen 14 jaar. In ieder5 geval was het in augustus 1945. We zaten al twee jaar in dit kamp en daarvoor nog een jaar in een ander kamp. Over de toestanden in de kampen hoef ik niet te vertellen, dat weten alle oud-Indischgasten wel. Nee, het gaat in dit stuk over de bevrijding. Ik had net mijn taak van die dag verricht: het leegscheppen van de open riolen en dat zonder enige bescherming. Met blote voeten, benen vol tropenzweren en met blote handen schepten we de vuiligheid uit de riolen. Na afloop slenmterde ik wat door het kamp, lusteloos, moe en hongerig.

Geen koffiemolens

Opeens hoorde ik motorgeronk boven me. Geen Japanse vliegtuigen want dat geluid kenden we, die noemden we koffiemolens. Nee, ditwas een nieuw geluid. Verbaasd keek ik naar boven en zag een vliegtuig dat langzaam boven ons kamp en natuurlijk de andere kampen in de omgeving cirkelde. De andere kampgenoten hadden het ook in de gaten en met z'n allen keken we verbijsterd toe. Op de romp van het vliegtuig was de Nederlandse driekleur geschilderd en niet de Japanse rode bol. Toen gaf dat vliegtuig ons opeens een

groet door met z'n vleugels op en neer te zwaaien. Daarna verdween het. Nu ik dit opteken, krijg ik daar nog kippenvel van.

Speech van de kampcommandant

Iedereen die nog kon lopen begon te juichen en te springen, maar toch nog beducht voor de Jappen, die best wel eens met de ketting in de handen naar ons toe zouden kunnen rennen en gaan slaan. Maar gelukkig gebeurde dat niet. Wel moesten we bij elkaar komen en de Japanse kampcommandant hield een speech dat de oorlog voorbij waas en de geallieerde troepen zouden komen om ons te bevrijden.

Douglas C-54 Skymaster

Paar hapjes

Na deze gebeurtenis veranderde er van alles in het kamp. Er kwam – het belangrijkste van alles – meer eten binnen. Ik weet nog dat

mijn moeder de kinderen waarschuwde, dat we niet teveel tegelijk naar binnen mochten schrokken, want dan zouden we ziek worden. Dus iedere keer een paar hapjes, als we langs de bak met rijst liepen. En dat was maar goed ook, want er zijn nog mensen gestorven, die teveel en te gauw aten. De vaders en zonen die in het mannenkamp hadden gezeten en die nog in leven waren, kwamen naar ons terug. Na een korte tijd werden we door de Engelse troepen verhuisd naar een andere wijk, omdat de Javaanse opstandelingen, de Peloppors zoals ze genoemd werden, ons naar het leven stonden. Maar we vonden het prachtig in die nieuwe wijk, want we hadden veel meer bewegingsvrijheid. We kregen er voldoende te eten en we hadden meer ruimte, zij het beperkt, want we zagen de opstandelingen vlakbij ons door het ravijn sluipen. Deze opstandelingen hebben nog velen van ons gevangen genomen, gemarteld en gedood.

Schoenen waren lastig

Er werd een school ,opgericht voor de kinderen. Gedurende de kampjaren was er helemaal geen onderwijs geweest. Het moeilijkste vond ik niet de school, maar de regel dat we schoenen aan

moesten. Dat was lastig. Jarenlang hadden we op blote voeten gelopen en nu die schoenen. Het eerste wat we na de schoollessen dan ook deden, was die schoenen uitschoppen. Vanaf 1946 kwamen de transporten naar Nederland op gang. Ikzelf vond het vreselijk dat ik weg moest. Op de laatste ochtend voordat de vrachtwagens ons kwamen ophalen, schreef ik nog op de muur: "Lief Indië, ik kom terug!". Daar is echter nooit iets van terecht gekomen., maar dat kon ik toen niet weten.

Jaren later was er aan het Scheveningse strand een vliegtuigshow. Via een luidspreker gaf een stem inlichtingen over die toestellen die langs kwamen vliegen. Op een gegeven moment zei de stem, dat we nu de vliegtuigen zouden zien die in de jaren vlak na de oorlog vlogen. Tot dat ogenblik had ik mij kostelijk vermaakt met het kijken naar al die overkomende vliegtuigen. Maar toen kwam die Skymaster. Ik herkende hem en..... het toestel zwaaide met zijn vleugels als groet.

Opeens stond ik weer in het kamp van jaren geleden en keek naar het vliegtuig dat bij wijze van groet met zijn vleugels zwaaide naar ons, skeletmagere mensen. Terplekke, ingeklemd in een zee van toeschouwers, ben ik toen spontaan in tranen uitgebarsten. Lange tijd kon ik niet ophouden met huilen. Dikke tranen rolden – ondanks mijn schaamte voor de omstanders – over mijn gezicht. Afscheid van Indië.

Bron: **De Oud Hagenaar**, nr. 19.

Presentatie & Signeren Indische auteurs

Rudy E. Groenewald.
"Anak Jepang, Anak Kolong,....."
"7W's" e.v.a.

Ellen Hauwert
"Memories" e.v.a.

Ferry Schwab
"Turbulente Millenium"

Hans Vogelsang
Hoofdredacteur "NICC Magazine"

Han Dehne
"Het leven gaat door" e.v.a.

PRESENTATIE
ICM-Book

"Die schrijft ontdekt zichzelf, die leest verrijkt zijn denkwereld"

Pasar Malam Rijswijk

Tijdens de Pasar Malam : Signeursessie van verscheidene Indische Schrijvers

8 + 9 NOVEMBER 2014

RudyEG

Tijdens de Pasar Malam Rijswijk, die in het weekend van 8 en 9 november 2014 wordt gehouden, zullen diverse Indische schrijvers hun boek(en) signeren in de boeken en CD stand van ICM-online. Bovendien zal Ferry Schwab zijn allernieuwste boek:

"ICM-Book" presenteren en tevens signeren. In dit boek geeft hij een chronologisch overzicht van de gebeurtenissen binnen de Indische gemeenschap gedurende de jaren 2009 t/m 2014. Deze jaren zijn mede door het aanzwengelen van "De Indische Kwestie" behoorlijk

enerverend geweest, met o.a. demonstraties, overleg met de regering, de Stille Tocht en nu mogelijk een snelle oplossing van die "Indische Kwestie". Zie verder "De Indische Agenda" en de advertentie van Pasar Malam Rijswijk. **Stand nr. 061/062.**

Indo Rock ons cultureel paradepaardje? (10) door: Albert van Prehn

Teveel sambal oelek of atjar tjampoer?

Ja, dat moet de titel maar eens worden van dit epistel wat ik voor NICC Magazine indien. Zo langzamerhand is er al heel veel bekend over het (fenomeen) Indo rock. De enige rock die ik ken is geen indo rock, wel mijn moedersrok waar ik als kind veel aan hing. Nu we het toch over kind zijn hebben ga ik terug naar het leven van toen in Jakarta in de periode 1950 tot het vertrek einde 1958 van mijzelf en mijn familie, kennissen en vrienden.

De muziek van onze Elvis was met zijn hits uit die vroege periode wel nummer één, en daarachter volgen nog wat van die rockers van toen, Fats Domino, met zijn Blue Berry Hill en nog zo vele anderen. De periode van de orkesten was grotendeel als voorbij, Glenn Miller en nog wat klinkende namen die ik niet eens ken, omdat ik te jong was.

Ik ken de jaren van Les Paul, Patty Page, Doris Day en niet te vergeten Patsy Cline. Ik vind haar muziek nog steeds apart en af en toe draai ik haar nummers, sweet dreams, I'm only walking, mooi. De muziek was nog niet zo geavanceerd en de instrumenten die toen werden gebruikt waren nog niet zo versterkt als nu, dus de opnamen zijn wat ik noem nog in een primitief stadium. De contrabas die je bijna niet waarneemt, de elektrische gitaar die zonder effecten klinkt als de pedaasteel kortom je zou zeggen, als je nu in de oefenruimte speelt klinkt het vele malen beter. Wij hebben goede gitaren en versterkers, de zang-installatie is superieur vergeleken bij die toen werden gebruikt. Het drumstel is uitgebalanceerd en heeft niet meer die sound van een fanfare.

Ja, nostalgie ten top en toch was het leven van alle dag toen veel meer gerelateerd aan de radio dan

nu. De programma's die de pop muziek uitzonden waren niet zo als heden ten dage waar de presentator zich zelf profileert met allerlei persoonlijke grapjes, babbels etc. Het was toen wel wat zakelijker, oubollig zou je nu zeggen. De radio's toen waren ook niet echt van de kwaliteit van nu, maar toch was het leven veel romantischer. Het was niet zo hectisch en je had niet zoveel van alles zoals nu. Je weet tegenwoordig niet eens meer wat je wel en niet hebt. In die tijd was het leven te overzien, geen tig mobieltjes, laptops, iPads, en weet ik veel wat nu jouw leven zo beheerst dat je eigenlijk geen tijd meer hebt om jezelf te zijn.

De muziek was voor de jeugd heel belangrijk en die richtte zich naar de romantiek die er vanuit de rock and roll op hen afkwam. Zo waren de films nog romantisch, de helden waren echte helden, de meisjes vrouwelijk en kuis, de moraal was een belangrijke factor en alles had zijn weerslag op de jeugd net als nu, maar dan wat meer zou ik zelf zeggen beschaafder. Als ik nu een jeugdprogramma zie, dan zit er teveel overmatig geweld in. Zelfs de tekenfilms, men vernietigt elkaar alsof het de gewoonste zaak van de wereld is. Ach, ik denk dat ik mijn leeftijd niet meer mee heb.

De rock and roll was helemaal in het leven van de jongeren verweven, je had diverse

kauwgum, bubble gum merken die de plaatjes van de sterren als verpakking hadden en men spaarde en ruilde die ook. Voorts kon je meezingen met de tekstboekjes die je her en der in bepaalde winkels kon kopen, zoals Tune Tunes en nog meer waar ik de benaming van ben vergeten. Ik had het geluk dat mijn moeder nogal van muziek hield en regelmatig een fuifje gaf thuis waarbij dan een life bandje thuis voor de gasten kwam spelen. Ik zie ze nog voor me. De contra bas, een drumstel met die grote basdrum een snare een paar bekkens en een tom. De gitaren waren wel elektrisch, aangesloten op versterkers die eenvoudig van aard waren. Het klonk, de muziek was een kopie van de bekende hits die je dagelijks via de radio hoorde. De muzikanten waren gekuifd, en leken of probeerden te lijken, op Elvis, James Dean, en nog meer van die toenmalige sterren.

Ik zag dezelfde samenstellingen later terug in Nederland en eigenlijk was de sfeer verdwenen die er toen was, ik noem het de romantiek. Het was zakelijker, afstandelijker en ik denk dat het door het klimaat, de levensstijl, en onze situatie was. De meesten van ons zaten in pensions en men leefde hier meer binnen dan buiten. Het was anders, de muziek scheen toch anders te klinken dan in een tropenland denk ik. De temperatuur, de zwoele nachten, ik hou het maar daarop.

Ach, en onze muzikanten, ze gingen door. De een na de andere band werd opgericht en men speelde nog steeds, zoals het in het voormalige kolonieland eraan toeging. Alleen, de westerse inslag is er toch wel ingeslopen en de muziek werd een beetje atjar tjampoer en sambal oelek, van beide continenten wat. Het werd indo rock genoemd. _____

Recept van de maand

Sambal Goreng Telor

Een klassiek bijgerecht uit de Indische keuken, dat bij geen enkele rijsttafel mag ontbreken. Ook lekker als snack of voor bij de borrel. Gebruik dan wel kleine eitjes, die zijn als hapje vaak iets rijker van smaak.

Ingrediënten:

2 flinke uien, 4 grote eieren, 3 teentjes knoflook, 4 blaadjes salam of laurier, 1/2 tl. laos, 1/2 tl. koenjit (kurkuma) 1 tl. trassi, 2 tl. sambal oelek, 2 dl. dikke kokosmelk, snufje zout, 1 tl. bruine suiker, 2 el. ketjap manis.

Bereiding: De uien, knoflook, trassi, sambal, laos en koenjit in

een keukenmachine malen (niet helemaal fijn). Fruit dit in een wok in een scheutje olie, samen met de salamblaadjes. Doe na enkele minuten de kokosmelk, zout, suiker en ketjap erbij en roer goed door. Laat 1 minuut zachtjes pruttelen en dan de hittebron uit.

Kook intussen de eieren hard, laat ze goed afkoelen en snijd ze dan in helften. Leg deze met de dooier omhoog in een ovenschaal, die net groot genoeg is zodat ze er strak in liggen. Overgiet de eieren dan met het mengsel (alles goed bedekken) en plaats de schaal in een voorverwarmde oven van ca. 150 °C en warm het geheel goed door (ca. 15 à 20 minuten). Onmisbaar gerecht bij uw zelfgemaakte rijsttafel.

Altijd twee recepten per uitgave (Recept: Dadar Djawa in de Kids rubriek)

Al meer dan 7500 abonnees

Korte berichten

Adverteren in NICC Magazine

Tot nu toe was het noodzakelijk om zowel de kopij als de advertenties vóór de 4e van de maand binnen te hebben, om in het lopende nummer, dat in diezelfde maand op de 15^e verschijnt, nog mee te kunnen. Voor de kopij (redactionele inhoud) is dit nog steeds nodig, maar voor de advertenties gelden aangepaste regels. Advertenties

kunnen houden met te reserveren ruimte (opgave van afmetingen is dan van belang), maar het advertentiemateriaal kunt u dan tot uiterlijk de 10^e van de maand digitaal aanleveren. Aanleveren dan in ieder geval in JPG (JPEG). Andere bestanden zijn voor ons lastiger in te voegen. En adverteert u voor de eerste keer? Dan krijgt u 10% korting op uw totale factuur. Vraagt u vrijblijvend onze advertentieflyer aan: info@indisch-centrum-denhaag.nl

verhuizen naar Nijmegen. Omdat in Arnhem op Bronbeek geen ruimte meer is om uit te breiden en bovendien het IHC geen depot kan vestigen, werd al langer uitgekeken naar een andere locatie. De Stichting Vrijheidsmuseum WO2 wil het IHC een plek bieden in het Nijmeegse Vasim gebouw. Omdat de Japanse bezetting in Nederlands-Indië evenzeer behoort tot de Nederlandse geschiedenis van de Tweede Wereldoorlog, vind men het terecht dat beide centra de

dienen dan wel tot uiterlijk de 4^e van de maand te worden opgegeven, zodat wij rekening

Verhuizing Indisch Herinneringscentrum

Het Indisch Herinneringscentrum dat nu op het Landgoed Bronbeek gevestigd is, zal mogelijk gaan

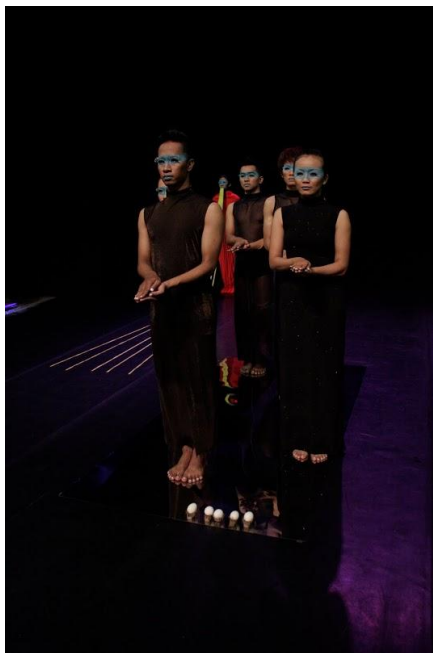

handen ineen slaan en zich gezamenlijk op een locatie gaan vestigen. Zodoende kan het gehele verhaal van de Tweede Wereldoorlog onder de aandacht worden gebracht. Het IHC verlangt in ieder geval een afzonderlijk Indisch Paviljoen, waar expliciet de oorlog in Indië en de periode daarna in beeld gebracht kan worden. Bovendien omdat in de Indische gemeenschap het eten een belangrijk onderdeel is van de cultuur, moet er tevens een goed geoutilleerde Indische keuken komen.

Het Vrijheidsmuseum ziet in de invulling van deze verlangens van het IHC geen enkel beletsel. Het IHC blijft in de nabije toekomst kantoor houden op het Landgoed Bronbeek. De gesprekken met het Vrijheidsmuseum en het V-Fonds die gaande zijn, zullen het museale bestel in Nederland en in het bijzonder in het Gelderse zeker versterken. Hierbij speelt de tentoonstelling "Het Verhaal van Indië" een bijzondere rol. De redactie houdt u op de hoogte van deze plannen.

Dansvoorstelling op tournee door Nederland en België

Het gebeurt niet vaak dat er een hedendaagse dansvoorstelling uit Indonesië naar Nederland komt. In de maand oktober maakt de bijzondere voorstelling "A Tranquil Star" van de choreografe Filtri Setyaningsih een tournee door Nederland en België. Setyaningsih liet zich inspireren door het vissersvolk op Sulawesi. De mannen daar hebben een volstrekt eigen eeuwenoude manier van navigeren. Ook bouwen zij hun huizen volgens unieke wetten, met lichaamsverhoudingen als uitgangspunt. Hun lichaam is hun huis, hun huis is hun lichaam. De zes klassiek

geschoolde Javaanse dansers dansen in de voorstelling deze moderne choreografie, die daardoor een mix van traditie en vernieuwing oplevert met een sublieme dansvoorstelling als resultaat. De voorstellingen zijn te zien in de Stadsschouwburg in Utrecht (17 oktober), Frascatie in Amsterdam (22 oktober), Cultuurcentrum Brugge in België (23 oktober), Parkstad Limburg Theaters in Heerlen (28 oktober) en in De Nieuwe Vorst in Tilburg (30 oktober). Nadere inlichtingen: Marcel Tichelaar, Tel: 06-24225172 martic@tiscali.nl, of bij: Jasmijn Fermie, Tel: 020-6242631, e-mail jasmijn@baasbank.nl.

Spoor van 100.000 doden

De documentaire "Spoor van 100.000 doden" is geselecteerd door het filmfestival **Scenecs**. Het is de eerste Nederlandse documentaire over Nederlandse krijgsgevangenen die tijdens de Tweede Wereldoorlog aan de Birma-Siam spoorlijn werkten. De journalist en documentairmaker Twan Spierts maakte "Spoor van 100.000 doden" in opdracht van het Indische Herinneringscentrum

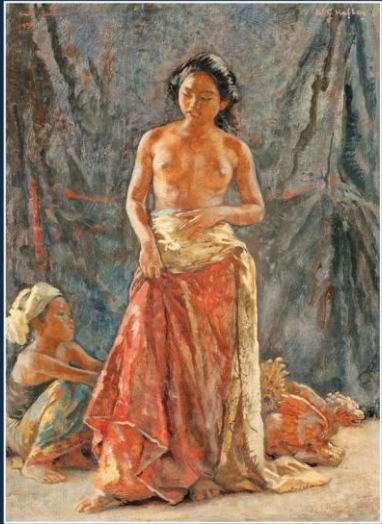
en met medewerking van de Stichting Herdenking Birma-Siam Spoorweg en Pakan Baroe Spoorweg. De documentaire kreeg veel aandacht tijdens de uitzending van de Indiëherdenking door de NOS iop 15 augustus jl. en is ook op DVD verkrijgbaar bij het Indisch Herinneringscentrum.

"Scenes International Denut Film Festival" biedt internationale startende filmmakers een platform om hun films te laten zien. Het festival vindt plaats van 4 t/m 9 november 2014 in Amersfoort en Hilversum. Kijk voor mer informatie op <http://scenes.com/>.

ZEEUWS VEILINGHUIS

GEVRAAGD:
INDISCHE SCHILDERIJEN

W. G. Hofker (1902-1981)
Hamerprijs: € 600.000,-

Herengracht 74, 4331 PX Middelburg
Tel. 0118 - 650 680
WWW.ZEEUWSVEILINGHUIS.NL

(advertentie)

Verhaal troostmeisjes in Japans tijdschrift

In het oktobernummer van het Japanse tijdschrift "Days Japan" is een zes pagina groot artikel opgenomen over de Indonesische troostmeisjes, inclusief een grote foto op de cover. Het artikel bestaat uit foto's, interviews en een inleidende tekst. De portretten zijn gemaakt door de Nederlandse fotograaf Jan Banning en de teksten en interviews zijn van Hilde Janssen. Hun tentoonstelling gaat waarschijnlijk in 2015 naar Japan. Verwacht wordt dat dit veel ophef zal geven. Ondanks ontkenningen van de Japanse autoriteiten hebben de bewijzen voor deze dwangprostitutie zich in de loop van de jaren opgestapeld. In Japan zelf leidde dat tot de erkenning door Yohei Kono, secretaris-generaal van het Japanse kabinet, dat het Japanse leger direct of indirect betrokken was bij het beheer over trooststations. Hier werden vrouwen en meisjes uit o.a. China, Korea, Filippijnen en Indonesië tegen hun wil gerekruteerd. De huidige Japanse regering wil deze zogenaamde "Kono verklaring" herzien. De kort geleden aangetreden Minister van Binnenlandse Zaken, Sanae Takaichi, verklaarde dat zij deze "wereldwijd verspreide valse informatie, die de eer van Japan

en zijn bevolking tot in de toekomst ondermijnt", wil rechtzetten. In deze context van revisionisme kwam Japans op één na grootste dagblad, de Asahi Shimbun, de afgelopen weken onder vuur te liggen vanwege een artikel uit 1982. Daarin verklaarde een Japanse oorlogs-getuige dat hij zelf betrokken was bij de werving van 200 jonge Koreaanse troostmeisjes op het eiland Seju. In de jaren '90 kwam uit dat die bekentenis was verzonnen. Begin

september 2014 kwam die krant opeens onder zware druk te staan om zich voor het bewuste artikel te verontschuldigen. Revisionisten stellen dat deze fout van de krant

de waardigheid en de eer van Japan hebben ondermijnd. En passant wekken zij de indruk dat daarmee de hele kwestie van gedwongen prostitutie nu ook onderuit is gehaald. En dus dient de "Kono verklaring" ook herzien te worden, volgens de Minister.

De Asahi Shimbun en de Verenigde Naties verwerpen deze claim om reden dat er zeer vele getuigenissen en bewijsstukken zijn voor het bestaan van de dwangprostitutie.

Op 24 juli 2014 riepen de VN Japan alsnog op om excuses aan te bieden aan de betrokken vrouwen. Maar de volgende dag reeds verwierp Japan deze oproep. Een groot deel van de Japanse regering, waaronder Premier Shinzo Abe, houdt vol dat de troostmeisjes professionele prostituees waren en dat er geen enkel bewijs is voor de verhalen van de vrouwen die zich moesten prostitueren.

In het licht van deze ontwikkelingen kan het bijzonder dapper genoemd worden dat Days Japan het troostmeisjes artikel inclusief de coverfoto zo prominent gepubliceerd heeft.

Joden in Nederlands-Indië

Joods Historisch Museum toont het onbekende verhaal

Van 13 oktober tot en met 8 maart toont het Joods Historisch Museum de tentoonstelling: **Selamat Shabbat**. De bij velen onbekende geschiedenis van Joden in Nederlands-Indië. De expositie neemt de bezoeker mee naar het einde van de 19^e eeuw, de koloniale tijd, de oorlog in de Pacific en de na-oorlogse situatie. De unieke historische objecten,

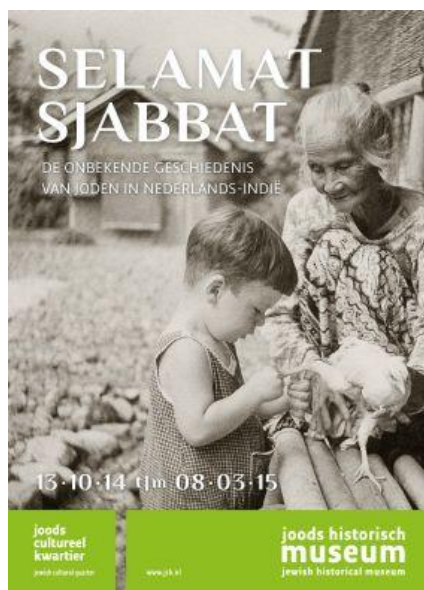
foto's en interviews onthullen ontroerende verhalen. Het hedendaagse leven van Joden in Indonesië is begin 2014 gefotografeerd door Pauline Prior. Het is voor het eerst dat er in een tentoonstelling aandacht wordt besteed aan het Joodse leven in Nederlands-Indië en Indonesië. Het is een relatief onbekend deel van de Nederlandse en Joodse

geschiedenis. Na de oorlog werden de Indische herinneringen overschaduwde door de Sjoa. De afgelopen decennia neemt de belangstelling voor de diverse facetten van de Tweede Wereldoorlog in de Pacific toe. Het aantal Joden in de voormalige kolonie is altijd vrij beperkt gebleven. De Joden kwamen uit verschillende landen. De

Nederlandse Joden, de grootste groep, woonden verspreid over de gehele Indische Archipel, maar met name op Java, Sumatra en Celebes (Sulawesi). De Joden, afkomstig uit Irak, ook wel eens "Bagdad-Joden" genoemd, woonden voornamelijk in Soerabaja en ze vormden daar een hechte gemeenschap. Ook Joden uit midden en oost Europa vestigden zich in Indië. Later kwamen daar enkele honderden vluchtelingen bij, hoofdzakelijk uit Duitsland, Oostenrijk en Palestina. De reden om naar Indië te gaan was voor zowel Joden als niet-Joden vaak dezelfde: carrière mogelijkheden die de kolonie bood in een tijd dat de banen in Europa erg schaars waren.

In *Selamat Sjabbat* (Maleis-Hebreeuws voor de wens: "Vredige Sjabbat", is aandacht voor onderwerpen als het familieleven, de religieuze beleving, de Japanse overheersing en de interneringskampen. Bij de

tentoongestelde items is onder andere een geborduurd boek, waarin een moeder het dagelijkse

leven in het kamp voor haar zoontje vastlegde. Ook de Bersiap periode (het begin van de Indonesische onafhankelijkheidsstrijd) en Joodse dienstplichtigen die na de oorlog naar Indië werden gestuurd komen aan bod.

Vandaag de dag is het Jodendom geen erkende godsdienst in het in meerderheid Islamitische Indonesië. Er zijn dan ook maar erg weinig Joden die er nu hun godsdienst openlijk kunnen belijden. Fotograaf Pauline Prior, die al vaker foto's in opdracht van het Joods Historisch Museum maakte, is het gelukt om begin 2014 een beeldverslag te maken van het Joodse leven in Indonesië anno nu.

De tentoonstelling zal ook online te zien zijn via de website: www.jodeninnederlandsindie.nl.

Ter gelegenheid van "Selamat Sjabbat" brengt het tijdschrift "Misjpoeg" een themanummer uit over de Joden in Nederlands-Indië. Deze uitgave is gemaakt in samenwerking met het JHM en het Menasseh Ben Israel Instituut. Zie voor meer info: www.jhm.nl.

CinemAsia Film Festival zoekt filmtalenten

Het CinemAsia Film Festival organiseert jaarlijks haar eigen CinemAsia FilmLAB en zoekt voor het festival van 2015 jonge opkomende filmtalenten. Drie filmmakers krijgen de kans om in een zeer intensief productieproces een korte film te maken over de Nederlands-Aziatische identiteit met als thema: "Rituals". Hierbij krijgen ze professionele begeleiding. Na de productie beleven de films hun wereldpremière tijdens de 8e editie van het CinemAsia Film Festival, dat van 1 tot en met 6 april 2015 in Amsterdam gehouden wordt.

Verhalen over Aziatische rituelen

CinemAsia doet een oproep aan jonge filmmakers om een voorstel in te dienen voor een korte film

met het thema rituelen die plaatsvinden bij bijvoorbeeld de overgangsfasen van het leven. Hierbij denken we aan: geboorte,

huwelijk, sociale of religieuze verbintenissen, overlijden, maar ook allerlei dagelijkse rituelen en rituelen die de cultuur sieren. Hoe

zit dat bij de Aziaten in Nederland? Indonesiërs houden een Selamatan (heilige maaltijd) bij de geboorte en het overlijden van een persoon. Soms zelfs bij de inwijding van een nieuw betrokken woning of bedrijf. Chinezen steken vuurwerk af en laten draken en leeuwen dansen bij hun Nieuwjaar. Indiase bruiden laten hun handen en voeten versieren met een Mehendi (Henna) tattoo. Zo zijn er nog veel meer rituelen. Wat is hun betekenis en welke invulling geven ze aan de Nederlands-Aziatische identiteit?

Professionele begeleiding, budget en apparatuur

Van alle ingezonden voorstellen zullen er uiteindelijk drie worden geselecteerd. Ervaring met film-

maken is geen vereiste; wel wordt scherp gelet op de motivatie en een goed verhaal dat ingaat op de Nederlands-Aziatische identiteit en het thema rituelen. Naast professionele begeleiding, worden camera's en geluidsapparatuur beschikbaar gesteld door Camalot. Ook ontvangende filmmakers een budget van 500 euro.

Deadline 7 december

Het jaarlijkse CinemAsia Film Festival brengt de actualiteit van

Azië in beeld. Van de grote blockbusters tot inspirerende documentaires en onafhankelijke

producties uit China, Taiwan, India, Indonesië, Japan, Korea, enz. Naast entertainment en cultuur uit Azië biedt CinemAsia

een broedplaats voor opkomende mediamakers, alsmede een plek voor uitwisseling van verhalen over de Aziatische diaspora. De deadline voor de inschrijvingen voor het Festival van 2015 is 7 december 2014. Kijk voor meer informatie op www.cinemasia.nl. Voorstellen voor uw korte film stuurt u aan: filmlab@cinemasia.nl Op deze site is tevens meer achtergrondinformatie te vinden over het Film Festival zelf.

CREAPRO

VERTALINGEN

Den Haag

(official sponsor van Stichting Nederlands Indisch Cultureel Centrum)

*Vertalingen van en naar alle talen en de moedertaal
Speciaal: technisch, medisch, juridisch en commercieel
Snelheid en kwaliteit tegen een redelijke prijs*

SINDS 1989 HET VERTAALBUREAU DAT U ZORGEN UIT HANDEN NEEMT

Galileistraat 18 - 2561 TE Den Haag - tel: 070-362 05 89 * - fax: 070-362 56 64

@: creapro@worldonline.nl

W: www.creapro.myplaces.nl

DAT IS ANDERE TAAL...!

Boekbespreking, e-Books, CD & DVD, Presentatie & Signeren

Njai Inem – Barney Agerbeek.

Door armoede gedreven besluit het Javaanse meisje Inem contractarbeider te worden op een rubberplantage. Bij aankomst wordt zij van haar dorpsgenoten gescheiden en door een mandoer

NJAI INEM
BARNEY AGERBEEK

IN DE KUNSTWERKEN

naar het huis van de planter gebracht. "Moet ik zijn Njai worden, ibu?" vraagt ze met toegeknepen keel. "Kan ik niet gewoon op het land werken met mijn vrienden?" De Njai is een inheemse vrouw die in vroeger tijden in Nederlands-Indië werden gedwongen samen te leven met een Europese man. Zij werd zijn persoonlijke verzorger en uit hun relatie kwamen vaak kinderen voort. De Njai kan daarom beschouwd worden als de oermoeder van vele Indische mensen. Ondanks dat de toean Inem seksuele gunsten afdwingt, leidt zij toch een comfortabel leven. Op emotioneel vlak voelt zij zich echter misbruikt. De auteur blijft heel sober in zijn vertelling en wordt het verdriet en de pijn in stilte beleefd. Niet tegenstaande het midden van melodrama, wordt de lezer geconfronteerd met de uitwassen van het systeem. *Adviesprijs: € 17,50.*

Gesloten koffers – Sylvia Pessireron. De Molukse KNIL-soldaat Itja Hatuopar voelt zich

afgedankt. Volkomen onverwacht zijn hij en zijn wapenbroeders bij aankomst in Nederland ontslagen. Weggestopt in een barakkenkamp, ergens in de Betuwe, zonder inkomsten en met een verbod om te werken, merkt Itja dat de Molukkers helemaal niet welkom zijn. Verbitterd weigert hij zich neer te leggen bij de strenge leefregels. Zijn vrouw Ina doet haar best om hun dochters en zonen een toekomst te geven. Ze kan niet voorkomen dat haar gezin terechtkomt in een draaikolk van botsende belangen. Een extreme verzetsdaad zet de familiebanden op scherp. *Adviesprijs: € 19,95.*

Koningin van de nacht – Yvonne Keuls. Dit boek heeft de schrijfster altijd al willen schrijven. Zij putte hiervoor zowel uit andermans als ook uit eigen oorlogsherinneringen. Deze verwerkte ze al voor een deel in haar novelle "Daniël Maandag".

Met "Koningin van de nacht" schreef Yvonne Keuls een prachtige roman over een half-Joods gezin, dat probeert te overleven tijdens de oorlog. Daarnaast is het een ontroerend verhaal over een fatale vriendschap, volwassen worden en de relatie tussen een musicus en een muziekinstrument. *Adviesprijs: € 10,00*

Roep der verten – Lutgard Mutsaers. Dit boek gaat over de geschiedenis, de beeldvorming en betekenis van de Krontjong achter de muzieknoden. Over de recente revivalbeweging die krontjong opnieuw uitvond als Indomuziek

beyond class. Tussen de twee wereldoorlogen maakten platen, radio en film de krontjong razend populair bij de Maleis sprekende bevolking. Uit de bronnen distilleert de auteur een grotendeels onbekend verhaal met verrassende hoofdrolspelers. Een boek voor iedereen die wil weten waarom krontjong een wezenlijk deel is van de Nederlandse cultuurgeschiedenis. *Adviesprijs: € 34,50.*

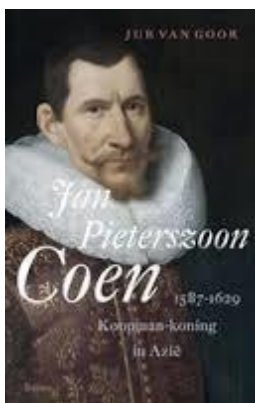
Ik kom terug – Adriaan van Dis Na een lang leven van kiltte, zwijgen en buitensluiten, begint een moeder opeens te praten tegen haar zoon. Hij, een romanschrijver, mag haar biografie worden, maar er is één voorwaarde: hij moet haar een zachte dood bezorgen. Houden zij zich aan de "regels"? Zij tart hem met leugens en halve waarheden,

met stoere verhalen over een jeugd tussen soldaten, spannende avonturen in Indië. Maar naarmate zij verder aftakelt, kan hij steeds meer uit haar loswrikken. "Ik kom terug" is een tragikomedie over een bizarre moeder, een hunkerende zoon en het huiveringwekkende machtsspel dat zich tussen beiden ontwikkelt. *(dit boek verschijnt binnenkort)* Adviesprijs: € 19,99.

Jan Pieterszoon Coen 1587 – 1629 – Jur van Goor.

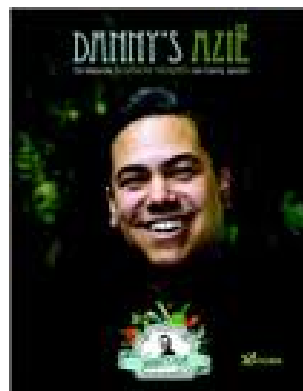
Bewonderd, maar ook dikwijls verguisd. Jan Pieterszoon Coen leeft in de herinnering voort als de stichter van Batavia, nu Jakarta, maar niet minder als de man die op bloedige wijze de Banda-eilanden onderwierp. Uit deze eerste wetenschappelijke biografie rijst het beeld op van een geniale manager en behendig politicus,

die in de Tachtigjarige Oorlog tegen Spanje de basis legde voor de Vereenigde Oost-Indische Compagnie (VOC). *(dit boek verschijnt binnenkort)* Adviesprijs: € 29,90.

Danny's Azië – Danny Jansen.

Sinds zijn veertiende staat de bekende televisiekok Danny Jansen (bekend van het digitale TV kanaal 24Kitchen) en kreeg van zijn Indische familie de passie voor het koken mee. De Aziatische keuken is immens groot in diversiteit en in smaak en cultuur. Danny Jansen laat in zijn boek zien dat iedereen de heerlijkheden uit de Aziatische keukens op tafel kan toveren. Vele Aziatische landen met even zovele kookstijlen en kruidenmengsels. Van de snelle wokschtels uit China, de stijlvolle sushi uit Japan en de pittige curry's uit Thailand. Maar

ook de Indische stoofgerechten; kortom, van een simpele loempia tot een waardige Peking-eend, allemaal gerechten die vaak generaties lang zijn doorgegeven. Hierdoor kunnen de gerechten van familie tot familie in samenstelling, bereiding en in smaak verschillen. Laat je inspireren door dit in begrijpelijke termen geschreven kookboek. Adviesprijs: € 24,95.

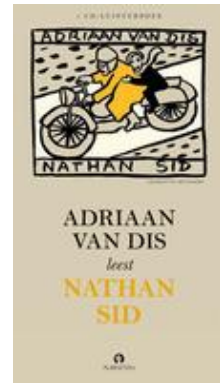

e-Books, CD & DVD

Nathan Sid – Adriaan van Dis.

Nathan was er nog nooit geweest, maar wel gemerkt dat Indië overal in huis was. Adriaan van Dis beschrijft het milieu van oud-Indiëgangers. Nathan is een kind tussen twee culturen, opgroeiend tussen aardappels en spekkoek.

Zijn vader is oud-KNIL militair, zijn moeder een Hollandse vrouw,

die Nathan onderwerpt aan een ijzeren gezondheidsregime, vanwege zijn onreine bloed. Nathan Sid is het prachtige relaas van een kindertijd in een verscheurd repatriantengezin. **LUISTERBOEK.**

Adviesprijs: € 12,95.

De zachte held – Hans Boland.

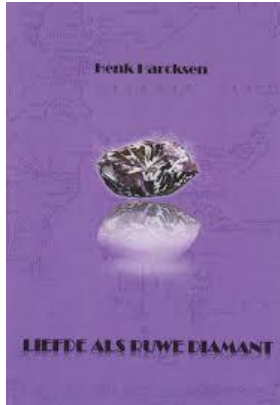
E-BOOK. Een man vertrekt naar Indonesië; daar is hij geboren en daarheen wil hij terug. In Jakarta wacht hem een macabere ontmoeting op de plek waar hij is geboren. In Yogyakarta volgt hij wat lessen Oud-Javaans en dat in Bandung, waar hij een groot deel van z'n jeugd doorbracht alles wat

hij vroeger kende, nu verdwenen is. Bij de terugkeer in zijn geboortestad wordt hij verliefd. Zijn zoektocht naar zijn verleden verandert in een verhaal over liefde tussen een man en een jongen. Dit verhaal berust op ware gebeurtenissen en is bovenal een hartverscheurend liefdesverhaal. Adviesprijs: € 13,99.

Presentatie & Signeren

Liefde als ruwe diamant – Henk Harcksen. De auteur houdt in samenwerking met het Mariniersmuseum in Rotterdam een **signeersessie** ter promotie van zijn nu al succesvolle boek: "Liefde als ruwe diamant".

Voordrachten worden gegeven door onder andere: Dr. Edwin van Loo, historicus, die dieper ingaat op de Indische Militaire Luchtvaart voor de Tweede Wereldoorlog; en Mr. H.J. Ribbink, voorzitter "Koninklijke Vereniging "Onze Luchtmacht, die vertelt over de inzet en prestaties van de Luchtmacht van het KNIL. Na afloop kunt u napraten bij een borrel. Deze signeersessie wordt gehouden op **25 oktober 2014**, aanvang 13.00 uur. Adres:

Wijnhaven 7 – 13, 3011 WH Rotterdam.

ICM Book - Toegang tot de Indische wereld – Ferry Schwab (ICM Online). In de boeken en CD stand van ICM-online op de Pasar Malam Rijswijk zal Ferry Schwab zijn nieuwste boek: "Toegang tot de Indische wereld", deel 1 (2009-2010) presenteren en tevens signeren. In deze boekenserie geeft hij een chronologisch overzicht van de gebeurtenissen binnen de Indische gemeenschap gedurende de jaren 2009 t/m 2014. Deze jaren zijn mede door het aanzwengelen van "De Indische Kwestie" behoorlijk enerverend geweest, met o.a. demonstraties, overleg met de regering, de Stille Tocht en nu mogelijk snel een oplossing van de "Indische Kwestie". Tevens zullen in de ICM stand diverse Indische schrijvers hun boek(en) signeren. Onder andere zullen Ruud Groenewald, Ellen Hauwert en Han Dehne acte de présense geven. De presentatie en signeersessie op de Pasar Malam Rijswijk wordt gehouden op **8 en 9 november 2014** in "De Broodfabriek", Volmerlaan 12, 2288 GD Rijswijk. Openingstijden: zie: *De Indische Agenda* in deze editie.

Door de ogen van het verleden Dick Rozing. Geen signeersessie of presentatie. Wel verzocht de auteur de redactie om melding te

maken van zijn behoefte om in het land lezingen te geven met beeldmateriaal. Verenigingen, Stichtingen en instituten kunnen hiertoe contact opnemen met de auteur: info@rozing.nl

De in deze rubriek besproken boeken, CD's en DVD's zijn verkrijgbaar bij de Internet Boekhandel Van Stockum in Den Haag of bij de erkende boekwinkel, tenzij anders vermeld

www.vanstockum.nl

Klok verzetten: 25/26 oktober

Gedicht

door: Mary-Jane Sahanaja

De auteur en dichteres Mary-Jane Sahanaja (1971) beschrijft in haar bundels **"Verlossing van de schaamte en de schuld"** en **"Mijn waarheid"** als jongste dochter van een KNIL-er, hoe haar vaders stille verdriet van invloed is geweest op haar leven. Ze kent een verleden van misbruik en mishandeling, waarover zij heel openhartig schrijft, zonder afbreuk te doen aan haar liefde voor haar ouders. Haar gedichtenbundels zijn te bestellen bij www.bol.com en www.freemusketeers.nl

Zwijgen

Bundel: "Mijn Waarheid", 2006.

Niemand heeft ooit aan mij kunnen zien
Wat er echt leeft binnen in mij
Dat niemand dat ooit heeft gezien
Kan ik nog steeds niet bij

Een en al vrolijkheid en een al ongedwongenheid
Iedereen vond me een levenslustige meid
Maar als ik eenmaal op mijn kamertje zit
Met niemand om mij heen
Komt datgene nog diep verscholen in mijn hart
Omhoog en laat ik mijn tranen stromen
Wat voelde ik mij dan alleen

Mijn hart voelt zo zwaar
Die zware last is te veel om nog te dragen
Waarom heeft niemand er ooit aan gedacht
Naar mijn ware gevoelens te vragen

Voorbijgeholpen door de mensen om mij heen
Geen hand naar mij uitgestoken
Verdriet gaat door merg en been

Men vond het beter de ogen dicht te doen
Om zo niet te hoeven zien wat er echt gebeurt
Zo werd door ieders zwijgen
De waarheid goedgekeurd

Wat mij het meeste raakt is de valse trouw in ieders hart
Opscheppen dat je nooit iemand zal verraden
Ongeacht iemands walgelijke daden
Een andere kant uitkijken als je die niet wilt zien
Je kop in het zand steken bovendien

Een kind verantwoordelijk houden
Voor haar daders daden
Is haar opzadelen met een eeuwig schuldgevoel
Helaas is een kind redden van al het kwade
Uiteindelijk niet ieders doel

Just4Kids...

voor iedereen van 4 tot 16 jaar

Leren is bijblijven

door: Chinook de Deugd

School is nu al een paar weken weer bezig en de herfstvakantie komt er weer aan. Daarom dacht ik dat ik voor de nieuwe brugklassers schrijf wat ze kunnen verwachten.

De middelbare school is heel anders dan de basisschool. Je gaat het namelijk niet redden door een dag voor de einddatum van je SO of PW te oefenen. Het wordt dus

veel drukker dus moet je dingen goed inplannen en je boeken in je kluisje doen want ze de hele dag meesjouwen is op de lange dagen onhandig.

Ik ga binnenkort op kamp vanwege kennismaking met de nieuwe leerlingen die zijn overgeplaatst of zijn blijven zitten en om hechter te worden als klas. Het kamp heet Hoge Rielen en er

zijn verschillende activiteiten zoals touwparcours, zaalvoetbal of Schminken.

Dit zijn dingen die je waarschijnlijk ook gaat doen tijdens de wendagen of in de tweede klas kamp. Tijdens deze dagen moet je goed opletten en vrienden proberen te maken want tijdens deze dagen hebben de mensen die elkaar al kennen nog

niet geroddeld, dat gaat vaak gebeuren bijvoorbeeld, laatst was ik ziek twee dagen later toen ik weer op school was dacht iedereen dat ik was aangereden. Probeer je toetsen en huiswerk goed in te plannen want het kan heel hectisch worden voornamelijk wanneer je op magister rekent (voor de personen die niet weten wat magister is, het is een site

waar je lessen, huiswerk en toetsen op staan).

Als je op magister rekent en je wordt ziek, houdt dan contact met je vrienden om te vragen welke toetsen je hebt en wat je moet leren want als er in magister iets gewijzigd word dan staat het huiswerk en de toetsen er niet meer.

Probeer ook afspraken te maken met je ouders of doelen te stellen want als je die motivatie niet hebt dan ga je achterraken of onvoldoendes scoren.

Weg uit Indië

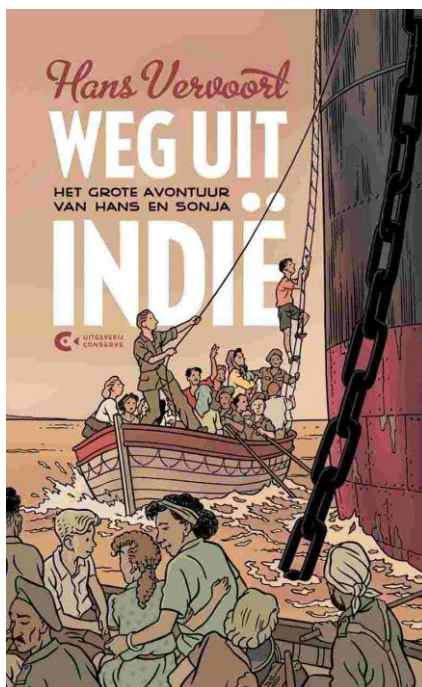
Normaal worden boeken alleen besproken in de daarvoor bestemde rubriek, dus ook in **Just4kids**. Toch meent de redactie er goed aan te doen om het boek van Hans Vervoort een apart plekje te geven. Het is namelijk het enige boek dat speciaal voor de jeugd een deel van de geschiedenis van Nederlands-Indië tijdens de Tweede Wereldoorlog vertelt. Daarmee neemt het een unieke plaats in in de geschied-schrijving over deze zwarte periode. Daarom het artikel hieronder.

Juniorredacteur Chinook de Deugd.

Elk jaar stuur ik een brief naar ca. 100 basisscholen en biedt ze een gratis exemplaar aan van mijn jeugdboek "Weg uit Indië", mits ze bereid zijn het verhaal voor te lezen aan kinderen in de groepen 7 en 8. Ieder jaar opnieuw reageert 40 % daar positief op. Hun motivatie is dat er totaal geen lesmateriaal voorhanden is over de oorlog in de Oost. Bij navraag achteraf hoe het bevalen is, krijg ik stevast te horen dat de kinderen het heel spannend vonden en bijna ademloos luisterden. Temeer omdat de meesten nog niet eens gehoord hadden van Nederlands-Indië en dat het vroeger Nederlands gebied is geweest.

Opnieuw ben ik nu dus bezig met het schrijven van zo'n 100 adressen van scholen op enveloppen, verspreid over heel

Nederland. Lastige klus, omdat ik niet meer gewend ben met de hand te schrijven. Hiermee lever ik dus een kleine bijdrage aan de strijd tegen de vergetelheid over onze koloniale geschiedenis.

Hoezeer dat nodig is, merkte ik weer toen ik enkele weken geleden keek naar het programma "Verborgene Verleden", waarin Aaf Brandt Corstius op zoek ging naar haar voorouders. Een groot deel van haar familie had lange tijd in Nederlands-Indië doorgebracht, meende ze vagelijk te weten. Maar toen ze vernam dat haar overgrootmoeder in een Japans kamp had gezeten, moest ze toch even de hand voor de mond slaan. Nee toch? Waren er ooit concentratie-kampen in Indië? Net

Door: Hans Vervoort

als hier in Europa? En hoe was het mogelijk dat zij daar niets van af wist? En hoe heette dat kamp dan? Banju Biru! De programma-leiding van de TV programma besloot dat er daar dan maar eens naar toe gegaan moest worden. Vervolgens zien we Aaf staan bij de ruïnes van wat ooit het interneringskamp Banjoebiroe was geweest. Dus hier had haar over-oma gevangen gezeten? Afijn, terug naar Holland dan maar weer.

Aaf Brandt Corstius is een goed opgeleide bijna 40-jarige vrouw en dochter van Hugo Brandt Corstius, die veel kennis met zich meedroeg en daar hopelijk toch ook wat van aan zijn kinderen meegaf. Toch? Bijvoorbeeld het oorlogslot van zijn oma. Bovendien had Aaf bij het horen van de naam Banju Biru ook even Wikipedia kunnen opzoeken om te weten te komen waar ze het over zou hebben. Toch? Ze had dan kunnen lezen dat "Veel vrouwen en kinderen die eerst in Kamp Malang of in vrouwenkampen bij Bandung en Soerabaja waren ondergebracht, per trein ca. 40 uur reizen verder naar Ambarawa werden overgebracht en vandaar nog vijf kilometer in de hitte moesten lopen naar Banju Biru". Velen verloren tijdens deze reis het leven door uitputting, dorst en ziektes.

Men zegt dat Kamp 10 (Banju Biru) een van de ergste Jappen-

kampen is geweest, waar enkele duizenden vrouwen en kinderen zijn omgekomen. Over die vreselijke tocht van 40 uur en het leven in Banju Biru gaat mijn boek "Weg uit Indië". Ik heb het geschreven omdat ik ontdekte dat er geen enkel Nederlands kinder- of jeugdboek bestaat dat gaat over de oorlog in Nederlands-Indië en de al even verschrikkelijke periode, de Bersiap, daarna.

Mijn boek is bedoeld voor alle leeftijden vanaf 10 jaar. Het verhaal gaat over Hans en Sonja, die wonen in het mooie zonnige Nederlands-Indië, als de oorlog uitbreekt. Holland is bezet door de Duitsers, horen ze van hun ouders, maar Indië zal zeker vrij blijven. Dat lag zo ver weg van Holland. Natuurlijk, het Japanse leger wil graag gebieden in Zuid-Oost Azië en dus ook Indië veroveren, maar iedereen wist dat de Japanners niet konden

schieten. Hun tanks waren van blik. Wat een schrik als de Jappen in 1941 Pearle Harbour aanvallen en in 1942 toch Indië binnenvallen.

Hans en Sonja komen met hun moeders in een concentratiekamp terecht, waar klappen vallen en elke dag een strijd is tegen honger en ziekte. Als na drie jaar Japan verslagen is, komen ze vrij en horen hoe moeilijk ook de mensen die niet in de kampen zaten, de zogenaamde "Buitenkampers" het hebben gehad. En dan begint een nieuw avontuur. De Hollanders zijn 300 jaar de baas geweest in Indië en de bevolking van Indië wil dat niet meer. Ze komen in opstand en er vallen opnieuw vele duizenden doden. Over loert het gevaar. Iedereen vlucht en ook Hans en Sonja moeten "Weg uit Indië". Een gevaarlijke tocht begint. Zal het ze lukken om veilig naar Nederland te komen?

Het boek is in elke boekhandel te verkrijgen. Scholen kunnen het boek bestellen bij de uitgever: info@conserve.nl U krijgt het boek dan binnen enkele dagen portvrij toegestuurd met een factuur. Wil je een gesigneerd exemplaar? Mail dan even naar de schrijver via het e-mailadres: brievenbus@hansvervoort.nl U ontvangt dan een exemplaar gesigneerd met een opdracht en bijgesloten factuur. Het boek is ook als e-book verkrijgbaar en ook zowel geschreven en als e-book in de Engelse taal.

In onze volgende editie hopen we een artikel te plaatsen over dit onderwerp, geschreven door iemand van de Stichting Gastdocenten WO II – Zuid-Oost Azië. De aanvraag hiervoor gaat deze week de deur uit. Redactie.

Korte berichten

Wij zijn op zoek naar jong aanstormend talent

In de rubriek "**Just4Kids**" hebben we eerder al aandacht besteed aan jong talent. Zo plaatsten we een artikeltje over twee meisjes die Indonesische dansen leerden en hierboven een stukje over een drumtalentje. Heb jij nou ook zo'n talent? Kan je goed gitaarspelen en treed je ook op? Of ben je een tenniskampioen in de dop, een goed biljarter of kan je heel goed dansen of zingen? Misschien ben je wel een hele goeie chef-kok, of

ben je een kunstschilder of een fotograaf in de dop. Misschien ook wel een..... Kortom, alle jonge supertalenten van ca. 8 tot ca. 14 jaar oud willen we voor het voetlicht zetten. En wij willen dat aan iedereen vertellen. Als je zelf niet zo heel goed kan schrijven, vraag dan of jouw ouders een stukje willen insturen met een fotootje erbij. Of je stuurt jouw verhaal gewoon naar de redactie, dan maken wij er samen met jou een echt leuk geheel van. **Stuur je reacties dan naar:** info@indisch-centrum-den Haag.nl **DOEN HOOR....!!!**

Familiefilm "South Pacific"

Tot en met 31 december draait in het Omniversum in Den Haag de schitterende film over de adembenemende natuur van West Papoea. In de film reis tesamen met de 13 jarige eilandjongen

Jawi aan boord van de Kalabia. Dit is een soort drijvend klaslokaal. Jawi ontdekt hoe belangrijk de balans van het leven in de oceaan

is en welke rol het prachtige koraal daarin speelt. Met meer dan 2000 diersoorten vormt West-Papoea een van 's werelds meest diverse ecosystemen onder water. Er leven o.a. zeeschildpadden, adelaarsroggen, walvishaaien, zeepaardjes, exotische vissen en kleurig koraal. Een prachtige film en zeker een must op een regenachtige dag. De film wordt geprojecteerd op een reusachtig koepelscherm, dat je het gevoel geeft IN de film te zitten. Dit

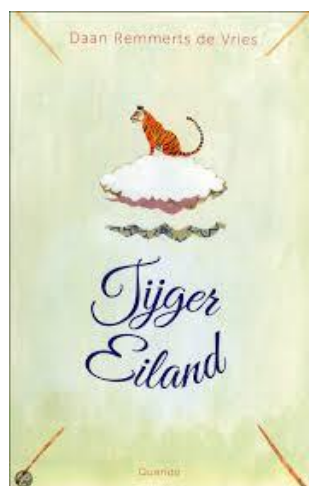
You've got talent?
tell us about it

koepelscherm is bijna een half voetbalveld groot en staat garant voor een geweldige filmbeleving. Het Omniversum staat aan de President Kennedylaan 5, in Den Haag (tussen het Museon en Gemeentemuseum enerzijds en het World Forum Congrescentrum aan de andere kant. Check de website voor de aanvangstijden van de film en de prijzen op: <http://www.omniversum.nl/nl/films/south-pacific.aspx>

Boeken, e-books/cd-dvd

Tijgereiland – Daan Remmerts de Vries. Tijs Kalman is 13 jaar oud. Zijn ouders zijn onlangs uit elkaar gegaan. Tijs voelt zich hier schuldig over en probeert hard om zijn moeder op te vrolijken. Hij stelt voor om samen naar India af te reizen om daar te gaan zoeken naar tijgers in het wild. Tot zijn stomme verbazing stemt zijn moeder toe en kort daarna zitten ze samen in een hotel in New Delhi. Maar India is anders dan ze

dachten en vooral Tijd z'n moeder reageert vreemd en grillig op de roerige omstandigheden in dat vaak onbevattelijke land. Als ze zijn aangeland aan de rand van een reservaat, blijkt dat Tijs' moeder eigenlijk geen idee heeft

wat ze daar doet. Tijs heeft intussen het gevoel dat hij zichzelf steeds meer verliest. Tenslotte laat hij haar in de steek en moet hij zijn eigen weg vinden in het bos waar de wilde tijgers leven. *De prijs van dit boek is € 14,95.*

Kinderboekwinkel

www.paagman.nl

Recept

Dadar Djawa

Een heerlijk eiergerecht dat bij de rijsttafel prima smaakt maar ook als snack niet te versmaden is. En net zo makkelijk te bereiden is als pannenkoeken bakken.

Ingrediënten:

8 grote eieren, 2 dunne preien, 2 sjalotten, 1/2 tl. zwarte peper, 1/2 tl. djinten, 1 el. palmsuiker of anders bruine suiker, 1 tl. djahé (gemberpoeder), 2 el. dikke kokosmelk, 1 tl. sambal badjak, zout naar smaak en wat olie om in te bakken.

Bereiding:

Kluts de eieren los in een grote kom met de zwarte peper, djinten, suiker, djahé, sambal en zout. Snijd de prei en sjalotjes heel fijn (het groen van de prei meesnijden). Meng dit met de kokosmelk door de eieren. Verhit

een grote koekenpan met een scheut olie. Schep het eimengsel net zoals bij pannenkoeken met een grote pollepel in de koekenpan en bak de omelet aan beide zijden. Schud de omelet dan op een groot bord en rol hem op. Bak daarna de volgende tot het eimengsel op is. Laat het afkoelen en snijd het dan in schuine stukken (zie foto).

Agenda

Festival De Betovering. Van maandag 20 t/m vrijdag 24 oktober barst het internationale kunstfestival voor de jeugd "De Betovering" weer los. De mooiste jeugdtheatervoorstellingen met natuurlijk allerlei workshops van ART-S-COOL. De voorstellingen:

Maandag 20 oktober: **Bobbie en Zora** van The Locals (4-7 jr)
Dinsdag 21 oktober: **Papirus** van Xirriquiteula Theatre (5-10 jr)
Woensdag 22 oktober: **De wenteltoren** van Theater Knars (6-10 jr)
Donderdag 23 oktober: **Ik lees een tafel** van de Theatergroep Koeterwaals (5-10 jr) en
Vrijdag 24 oktober: **Kraak** van Wie Walvis (2-12 jr) en **Kamishibai** van NT Jong (4-7 jr) Het Festival De Betovering wordt gehouden in het **Laaktheater**, Ferrandweg 4T, 2523 XT Den Haag, Tel: 070-3933348. www.laaktheater.nl

Mees Kees op kamp. De herfstvakantie wordt afgesloten met een spetterende familiefilm, waarin vriendschap en plezier voorop staat. Even kort het verhaal:

Wanneer directrice Dreus op de eerste dag van het schoolkamp door haar rug gaat, krijgt Mees Kees de taak om de rest van het kamp in hoede banen te leiden. Met de hulp van kampeigenaar Koos proberen Tobias, Sep en de kinderen Mees Kees zoveel mogelijk te helpen. De gevolgen zorgen ervoor dat niemand het schoolkamp ooit nog zal vergeten. Een heerlijke filmkomedie voor de hele familie. Zondag 26 oktober 2014 om 15.00 uur in de grote zaal van het **Laaktheater**, Ferrandweg 4T, 2523 XT Den Haag, Tel: 070-3933348. Kaartje kost € 3,00 (Ooievaarspas € 1,50)

Leuke voorstelling?

www.kindertheater.nl

Links4Kids

Veel leuke **LINKS** voor kinderen, maar niet alleen voor kinderen:

Website over online **geschiedenis** van, voor en met Indische Nederlanders.
<http://www.indischhistorisch.nl>

Informatie over **schoollespakketten** over voormalig Nederlands-Indië.
www.gastdocenten.com

Informatie over de **Nationale Indië-Herdenking** op 15 augustus elk jaar.
www.indieherdenking.nl

Een **Indische** jeugd **startpagina**:
<http://suara-baru-kecil.jouwpagina.nl>

De **Jeugdwebsite** van de Nederlandse Oorlogsgravenstichting (Ned.-Indië).
<http://www.eenlevenverloren.nl/index.php?go=home.personen@pagenr=1>

Villa Zebra, landelijke jeugdorganisatie
<http://www.villazebra.nl>

Een informatieve website met heel veel **Theatervoorstellingen**, overal in Nederland en voor iedere leeftijd.
<http://www.kindertheater.nl/>

Kunstbende, landelijke organisatie met afdelingen in alle provincies voor iedereen van 13 tot en met 18 jaar.
<http://www.kunstbende.nl>

Indisch Herinneringscentrum Bronbeek
www.indischherinneringscentrum.nl

Koorenhuis - Den Haag, cursussen en workshops voor muziek, dans, kunst en theater.
<http://www.koorenhuis.nl>

Taman Indonesia, Het leukste kleine Indonesische dierenpark in Nederland.
<http://www.taman-indonesia.nl>

Weblog "Indische Jeugdletteren"
Blog van Marjorie van Putten:
<http://indischejeugdletteren.wordpress.com/over-mij/>

Jeugd Startpagina "Open Start"
<http://jeugd.openstart.nl>

Young Adult Books, website met boekrecensies en webshop over boeken voor middelbare scholieren.
<http://www.youngadultbooks.nl/>

Jeugdbieb, leuke en informatieve website.
<http://www.jeugdbieb.nl>

Cultuur, Jeugd, Sport en Media in Vlaanderen, website met van alles.
<http://www.cjism.vlaanderen.be>

Kinderboekenpraatjes. Veel boeken uitzoeken voor elke leeftijdsgroep.
<http://www.kinderboekenpraatjes.nl>

Indische Jeugdboeken, compleet met bestellink.
<http://www.antiquariaat-anna.nl/boek/kameleonboeken>

Uitgaan met de kids
www.uitmetdekinderen.nl,
www.dagjeweg.nl,
www.out2fun.nl

Deze websites
zijn kidsproof!

De Indische Agenda

LET OP! Sluitingsdatum kopij op 4 november 2014

13 t/m 26 oktober 2014: Japanse Tuin geopend. De Japanse Tuin is het pronkstuk van Landgoed Clingendael en is erg kwetsbaar. Daarom is deze tuin

slechts twee keer drie weken in het jaar geopend. In het voorjaar en in het najaar. Aangelegd door Marguerite Baronesse van Brien (1871-1939) begin 20^e eeuw,

heeft zij per schip meerdere reizen gemaakt naar Japan. Ze heeft toen enkele lantaarns, een watervat, beeldjes, bruggetjes en een paviljoen naar Nederland

verscheept. Het is de enige Japanse Tuin van die periode en daardoor van hoge historische waarde. Bovendien is het een van de mooiste van Europa. Een bezoek aan deze unieke tuin is zeker de moeite waard. De locatie is: **Landgoed Clingendael**, Clingendael 12A, 2597 VH Den Haag. Openingstijd: dagelijks 10.00 tot 16.00 uur. Toegang is gratis. Nadere inlichtingen op: www.denhaag.nl/japansetuin.

T/m 26 oktober 2014: Aziatische kunst en de Nederlandse smaak. (Zie ook rubriek Boekbespreking, alsmede de lezing in deze Agenda op 18 mei). Van de houtsnijkunst uit Bali tot het zilver uit Batavia, van Indonesische krissen tot Chinees porselein en van Sirihkistjes tot Indische schilderijen. De fascinerende wereld van het Verre Oosten komt in het Haagse Gemeentemuseum tot leven in een schitterende tentoonstelling met een enorme diversiteit aan

Ivoren kistje met zilverbetags

voorwerpen. Aan de ene kant de kunst die bestemd was voor de Europese markt, en aan de andere kant de westerse kunst die zeker beïnvloed werd door het Verre Oosten. Deze tentoonstelling is geen compleet overzicht, maar meer een caleidoscoopisch beeld

dat de bezoeker instaat stelt zich volledig onder te dompelen in de rijke cultuurgeschiedenis van de Nederlanders in Azië. De locatie is: **Haags Gemeentemuseum**, Stadhouderslaan 41, 2517 HV Den Haag. Tel: 070-3381111. Met uw entreekaart heeft u toegang tot het gehele museum. Openingstijden en toegangsprijzen www.gemeentemuseumdenhaag.nl

T/m 16 november 2014: Tentoonstelling prenten van Utagawa Kuniyoshi. De Japanse prentkunstenaar Utagawa Kuniyoshi (1797-1861) wordt naast Hokusai,

Hiroshige en Kunisada gezien als een van de grootmeesters van de Japanse prentkunst. Zijn schetsen zijn uniek, hoewel deze tijdens zijn leven nauwelijks bewaard werden. Daarom is deze tentoonstelling zo uniek. Naast prenten en schetsen zijn ook tekeningen te zien die Kuniyoshi's aandacht voor een direct aansprekende compositie uitbeelden. Locatie: **Museum Volkenkunde**, Steenstraat 1, 2312 BS Leiden, Tel: 071-5168800 Openingstijden: di. t/m zo. 10.00 tot 17.00 uur; in de vakantiemaanden juli en augustus ook op maandag geopend. Toegang: volw. € 12,00, t/m 18 jr. € 6,00, tot 4 jaar gratis. www.volkenkunde.nl.

18 oktober 2014: Indische avond. Indonet organiseert weer een gezellige Indische avond voor jong en oud. Met natuurlijk een rondje bingo en goodie bags voor de dames. Dansen kunt u op de muziek van The Entertainers, terwijl u verder een leuk optreden kunt verwachten van van Yasmin en van de knotsgekke Ricky Risolles. De Indische keuken is in de vertrouwde handen van Sarinah Jaya. Bestel wel tijdig uw

kaarten, want vol is vol. De locatie: **Zalencentrum "Trefpunt"**, Kon. Wilhelminalaan 1, 2969 AN Oud-Alblas. Tijden: 19.30 tot 00.30 uur; zaal open om 19.00 uur. De toegang is € 11,50, kids tot 12 jr. € 7,50. Inlichtingen en kaarten: info@indonet.nl.

19 oktober 2014: Kumpulan Tanpa Nama. Het wordt weer een gezellige boel tijdens de Kumpulan Tanpa Nama, vooral omdat de muziek verzorgd wordt door "The Eastern Aces", die er samen met niemand anders dan Edu Schalk voor zal zorgen dat de dansvloer weer bomvol zal zijn. Vanzelfsprekend zal ook de Indische keuken niet vergeten worden. Tevens is er een gratis tombola, zodat ook een klein gokje tot de mogelijkheden behoort. Locatie: **De Brinkhoeve**, Kerkstraat 12, 3171 GG Poortugaal (Rotterdam-Hoogvliet). Aanvang om 13.00 uur (zaal open om 12.30 uur), einde om 18.00 uur. Een kaartje kost u slechts € 6,00. raldylaurens@hotmail.com

21 oktober 2014: Vrijheidslezing over Kunst en Politiek in Indonesië. Indonesisch politiek activist en kunstenaar Ade Darmawan geeft een lezing over de politieke en culturele vrijheden in het Indonesië van na de presidentsverkiezingen van 2014.

Deze werden gewonnen door de vernieuwer Joko Widodo, ten koste van de vertegenwoordiger van de oude garde, Subianto Prabowo. Op een bepaald punt van de lezing worden ook de toehoorders erbij betrokken. De vrijheidslezing is een initiatief van De Balie in Amsterdam en Amnesty International. Deze lezing wordt gehouden op de Haagse locatie: **ProDemos – Huis voor Democratie en Rechtsstaat**, Hofweg 1H, 2511 AA Den Haag. De lezing wordt gehouden van 20.00 tot 22.00 uur. De toegang is gratis. De voertaal tijdens de bijeenkomst is Engels. www.prodemos.nl. Op 23 oktober is er een lezing in De Balie <http://www.debalie.nl/agenda/programma/>. Lezing in Den Haag: aanmelden@prodemos.nl.

26 oktober 2014: Indische Salon in Den Haag. In samenwerking met het Indisch Herinneringscentrum en Stichting Herdenking 15 augustus 1945 houdt Nasi Isjo een Indische Salon in Den Haag. Deze vindt plaats van 13.00 tot 16.00 uur op loopafstand van het Museon. Het zijn relatief kleine huiskamerbijeenkomsten over een Indisch thema. Elke Salon heeft zijn eigen publiek, eigen thema en eigen locatie. Te gast zijn dit keer: de cultuurwetenschapper Pamela Pattynama en schrijfster en actrice Esther Scheldwacht. Verder is Wieteke van Dort van de partij die vertelt over het "Indisch-zijn". En

tenslotte is ook Amber Neffkens er te gast, die tevens voor de muzikale omlijsting zorgdraagt. Locatie: **Brasserie Berlage**, Pres. Kennedylaan 1 (op loopafstand van het Museon en het Gemeentemuseum, achter het Omniversum). Tijden: 13.00 tot 16.00 uur. Toegang: € 5,00. Naast

deelname krijg je onbeperkt koffie/thee/vruchtensap met zoete en hartige versnaperingen. Vrienden van Nasi Idjo en donateurs hebben gratis toegang. Aanmelden via e-mail bij: info@nasi-idjo.nl

26 oktober 2014: Kumpulan Benefiet. Yayasan Pa van der Steur en Stichting Tileng organiseren ten eigen bate een benefiet kumpulan. Belangeloze muzikale medewerking wordt verleend door The Doop Brothers & Wil Steel, het Koor Suara Kita

en The Andrew Sisters. Uw toegangskaartje is tevens uw tombolanummer, dus kunt u er een leuke prijs op winnen. Indische snacks zijn uiteraard verkrijgbaar. De locatie is: **Zaal SBS**, Kerketuinenweg 2, 2544 CW Den Haag (met de lift naar de 2^e etage). Het gebouw is op de hoek Kerketuinenweg en Dedemsvaartweg. Vrij parkeren en Randstadrail lijn 3 stopt vlakbij. Reserveringen: Wim Nieuwstraten 06-19681230 en Ellen Mierop 06-51509940. Meer informatie: www.tileng.nl.

27 oktober 2014: Lezing: Tabakscultuur op de oostkust van Sumatra. Deze lezing wordt gehouden op initiatief van de vereniging "Verre Culturen Delft". Spreker is Louis Bracco Gartner.

Tabakscultuur.
Tabaksplantage op Oost Sumatra.

Gartner nam in 1969 de sigarenwinkel annex postagent-

schap in Delft over van zijn schoonmoeder. Nu is daar zijn Tabaksmuseum gevestigd en op afspraak te bezichtigen. In 2000 schreef hij het boek "De geschiedenis van de Delftse tabakshistorie en die vande oudste sigarenfabriek in Nederland: A. Hillen". In 2003 richtte hij de Stichting Nederlandse Tabakshistorie op, waarvan hij tot op heden voorzitter is. Locatie van de lezing: **De Witte Roos**, Oude Delft 73, 2611 BC Delft. Aanvang: 20.00 uur. Toegang: € 5,0065+ € 2,50. Leden van de vereniging Verre Culturen: gratis. Meer info: www.verreculturendelft.nl.

Oriëntaalse markt – Lekker eten
Spetterende optredens

8 & 9 november
za. 12:00 – 22:00 uur | zo. 12:00 – 20:00 uur

- The Poetiray Brothers
- Endang Setyawati
- Dansgroep Hawaiian Fantasy
- Ben Heart
- Dansgroep Bali Dance Art

DE BROODFABRIEK RIJSWIJK | 070 307 59 00
PASARMALAMRIJSWIJK.NL

(advertentie)

8 en 9 november 2014: Pasar Malam Rijswijk. Zonder twijfel een van de gezelligste pasars van het jaar wordt gehouden in Rijswijk in "De Broodfabriek", waar ieder weer naar hartelust kan genieten van de vele stands en attracties. Een aanrader voor de echte liefhebber van de

Indische cultuur en muziek. Slenteren langs de vele kramen, lekker eten en drinken op de terrassen van de diverse restaurants en eetstands. Laat u de hand lezen en geniet van een stoelmassage. Bent u ook benieuwd welke mooie kleuren u uitstraalt? Dan moet u beslist uw aura laten fotograferen. Op het podium kunt u verschillende bands verwachten, alsmede solisten, dansgroepen, enz. Het programma is op dit moment nog niet bekend, maar daarover kunt u terecht op de website van de Pasar Malam Rijswijk. De locatie is: **De Broodfabriek**, (voorheen de Darling Market, cq. Expo Rijswijk),

Ook tijdens deze editie steunt Pasar Malam Rijswijk het goede doel; Villa Joep. Villa Joep stimuleert en financiert onderzoek naar neuroblastoom kinderkanker.

Volmerlaan 12, 2288 GD Rijswijk, bereikbaar met tram 17 (stopt bijna voor de deur). Ook veel gratis parkeerruimte aanwezig. Tijden: zaterdag: 12.00 tot 22.00 uur, zondag: 12.00 tot 20.00 uur. Toegang: volw. € 8,00; 65+ € 6,50; kind. 7-12 jr. € 3,00; t/m 6 jr. gratis. Nadere inlichtingen: www.pasarmalamrijswijk.nl

9 november 2014: Bij Eugenie op de Waranda. Cabaretesk theaterprogramma van Yvonne Groeneveld, met als gasten Wout Nijland, organisator van diverse Pasar Malams, Jeffrey Meijboom, choreograaf en leider van Bunga Melati dansgroep. Verder Guus Paat, Pim Fuchs en Ernst Makily, beter bekend onder de naam Jaya. Natuurlijk zijner zoals altijd weer

allerlei lekkere Indische hapjes verkrijgbaar, daar zorgen Sri en Hennie wel voor. Gekleed in een sarong kebaya en omgeven door de geur van kruidnagelen en kembang sepatu neemt zij u mee

naar het Indië van weleer. Locatie: **Het Werftheater**, Oude Gracht 60, 3511 AS Utrecht. Aanvang: 14.30 uur (kassa open 14.00 uur). Reserveringen: 030-2315440. Toegang: € 12,00. 55+ en CJP: € 10,00. Nadere informatie: www.werftheater.nl.

15 november 2014: Krissendag in Bronbeek. Een kris is een soms bijzonder fraai versierde, asymmetrische dolk in een schede. Veel mensen hebben een kris in huis, meestal meegebracht uit Indonesië of het voormalige Nederlands-Indië. Op de jaarlijkse Krissendag kan men één of meer van deze "blanke wapens" voorleggen aan de deskundigen, maar ook pedangs, mandau's, rentjongs, klewangs of andere dolken en zwaarden uit Indonesië zijn welkom. De experts informeren u over de authenticiteit

en ouderdom, herkomst en betekenis van de meegebrachte wapens. De locatie is: **Museum Bronbeek**, Velperweg 147, 6824 MB Arnhem. Op de Krissendag kunnen GEEN wapens worden verhandeld of getaxeerd. Een

consult over een kris is kosteloos. Wel wordt u gevraagd om even te reserveren: Tel: 026-3763522 of mail: nb.ravensbergen@mindef.nl.

15 november 2014: Benefiet concert MH17. Dit benefiet concert is bedoeld om stil te staan bij de ramp met vlucht MH17. Bij deze ramp kwamen 193 Nederlanders, 4 Duitsers, 10 Britten, 29 Australiërs, 8 Belgen, 12 Indonesiërs en 43 Maleisiërs om het leven. Er komt een bijzondere band spelen uit Duitsland, genaamd "Detonators", waarvan de bandleden allen militairen en politiemensen zijn, die regelmatig in het kader van de VN-missies naar oorlogsgebieden worden uitgezonden. Verder verleent DJ Silverrock met zijn drive-in-show zijn medewerking. De organisatie heeft contact gehad met de rijksoverheid en met het crisiscentrum en dit benefiet concert wordt zeer geapprecieerd. De revenuën van dit concert komen ten goede aan giro 555, t.n.v. MH17. Locatie: **Discotheek De Gouden Leeuw**, Brink 4, 9471 AE Zuidlaren, Tel: 050-4092757. De avond begint om 20.00 uur. Graag aanmelden om teleurstellingen te voorkomen. Aanmelden bij De Gouden Leeuw of bij de organisatie, Tel: 06-19452371. Kijk voor meer informatie op de facebookpagina: www.facebook.com/benefietmh17zuidlaren.

ADVERTENSI MINI

Kleine tekstadvertenties

35 posities per regel bij 10 pt.

daarna € 1,- per regel.

Logo (max. 55x55 mm) toeslag € 5,-

info@indisch-centrum-den Haag.nl

NICC Magazine zoekt enthousiaste man/vrouw die maandelijks een **horoscooppagina** wil verzorgen. info@indisch-centrum-den Haag.nl

Tenslotte nog even dit

Kennelijk blijken er in ons Indische wereldje mensen te zijn, die misbruik maken van faciliteiten, zoals NICC Magazine. Mensen die vertrouwen wekken met een goede babbel en een vriendelijke lach. Door schade en schande is ook NICC Magazine wijs geworden. Voor een van de

vorige nummers van ons gewaardeerde Magazine hebben wij een advertentie-opdracht ontvangen voor een hele pagina in verband met een festiviteit. Wij hebben (omdat het een "bevriende relatie" was) zelfs een matsprijs gerekend. Wij zijn echter nu al geruime tijd bezig om de factuur

te incasseren en dat wil maar niet lukken. Men doet alsof de neus bloedt. Wie weet verandert zijn houding door dit bericht, zodat alsnog betaling volgt. Wij vragen ons echter af of dit heerschap ook bij anderen zo slecht van betalen is. Dus pas op uw tellen! *(met spijt geplaatst)*

Column

door: Anita Bunt

Het is druk in de straat, overal staan auto's en het is lastig om nog een parkeerplaats te vinden. We willen niet te ver weg staan met de auto, want de vader van mijn vriendin is slecht ter been. We rijden nog een stukje door en zien gelukkig al snel een mooi plekje om de auto neer te zetten. De Pasar Malam Rumah Kita trekt echt veel bezoekers. De zon en de gezellige sfeer zorgen voor veel vrolijkheid. Overal waar ik kijk, zie ik blij mensen die samen lachen en praten. Dochters en zonen met hun ouders en kinderen, hele families zijn samen op deze speciale dag, om elkaar te ontmoeten, te luisteren naar de muziek en te genieten van elkaar in de zo geliefde, vertrouwde Indische sfeer.

Langzaam lopen wij van de auto naar het gezellige plein, waar we langs de kraampjes lopen en ons laten meenemen door de beelden van de exotische schoonheid van de Gordel van Smaragd. Houtsnijwerk, batik, vilt, vliegers, kaarten, sieraden, wierook, kook- en geschiedenisboeken, kleding, kunst en natuurlijk de geur van overheerlijke koekjes en Indische gerechten. Dit alles begeleid door het licht en de warmte van de zon en het geluid van Indische rockmuziek, mijn dag kan niet meer stuk. Al genietend van deze zintuigprikkende indrukken lopen we ondertussen het verzorgings-

huis binnen en laat ik mij direct verrassen door de tropische sfeer; wat bijzonder om te ervaren!

Bij binnenkomst is de verbinding met Nederlands Indië zo voelbaar, je stapt binnen in het koloniale tijdperk. De kleuren, meubels en accessoires, ze ademen het uit, wat mooi! We lopen door de gangen en ontmoeten nog meer bekenden van de familie. Sommigen wonen al hier, anderen zijn op bezoek. "Aduh, wat leuk jullie hier te ontmoeten! Hoe is het met u? Lang niet gezien, alles goed? Wanneer komt u ook hier wonen, meneer? Gezellig toch?" Ze zijn allemaal enthousiast en vragen de vader van mijn vriendin het hemd van zijn lijf. Ik zie dat het hem goed doet, zijn ogen glinsteren en op zijn gezicht is een grote glimlach. Tegelijkertijd zie ik ook dat hij moe wordt en dat het tijd is om ergens te gaan zitten, even uitrusten! Ook mijn vriendin en ik zijn door alle indrukken een beetje moe, willen ook graag even zitten en natuurlijk iets lekkers eten en drinken! Als we iets verder door lopen komt de geur van lekker eten steeds dichterbij; pisang goreng, kokos en pandan, maar ook de geur van bawang putih en ayam goreng! We volgen onze neus en die leidt ons naar het restaurant. Daar liggen de vitrines vol met kleurrijke koekjes en gerechten, onze smaakpapillen zijn al bezig met het proeven van

de smaak van al deze heerlijke lekkernijen.....

Veel bezoekers, bewoners en familieleden zitten al aan grote tafels in het restaurant, anderen lopen nog met bordjes eten op zoek naar een stoel, weer anderen staan in de rij voor een bekertje tjendol, een stuk pandancake of een nasi rames van het huis. We vinden een plek aan tafel bij wat oudere Indische dames; ze vertellen ons allerlei avonturen en verhalen over vroeger en nu, over hun huwelijk, de kinderen en ook hoe het nu voor ze is om hier in dit verzorgingshuis te wonen. Aandachtig luisteren we naar hun verhalen, de een vertelt nog smeugiger dan de ander, het is wel lachen geblazen! Wat een humor! De vader van mijn vriendin mengt zich voorzichtig in het gesprek, zachtjes begint hij ook wat te vertellen over zichzelf. Het is mooi om te zien dat er al snel contact ontstaat en dat hij zich snel op zijn gemak voelt. Er is verbinding, het kan ook niet anders. Er is zoveel gebeurd in het land hier zo ver vandaan, het thuisland van al deze mooie mensen. Ze hebben herinneringen om te delen. Ze lachen wat af, maar er is ook die andere kant. De heimwee, het verdriet en de boosheid, ze worden gemaskeerd. Als een soort bliksemafleider volgt de ene grap de andere in rap tempo op. Het raakt me. Deze, op het oog zo

vrolijke, dames hebben zoveel meegemaakt in hun leven, humor heeft ze geholpen om door te gaan en te vechten voor hun bestaan. Wat moeten ze elkaar nog vertellen? Ik zie dat zonder woorden deze ervaringen worden gedeeld. Door een oogopslag, de manier van praten en af en toe het contact dat ze maken door elkaars arm of hand vast te pakken. Ik krijg kippenvel en voel mijn ogen troebel worden, ik pink een traan weg. Ik kan alleen maar kijken en ervaren, er zijn met aandacht en een luisterend

oor. Er zijn geen woorden voor nodig om te zien hoe belangrijk het is dat deze mensen elkaar hier in het verzorgingshuis ontmoeten. Ze delen hun verleden, alleen zij weten hoe het is om uit Nederlands Indië te komen, nergens bij te horen en een nieuw leven op te moeten bouwen in Nederland. Ik ben diep onder de indruk en als we na een tijdje ons buikje hebben volgegeten en mooie ervaringen hebben gedeeld met ons gezelschap, lopen we nog even samen door de gangen om de rest van het huis te bekijken.

Onze aandacht wordt getrokken door een grote landkaart. Het is de kaart van Nederlands Indië. Naast deze kaart hangt een lijst met namen, hierin staat te lezen wie er hier in huis wonen en waar ze zijn geboren en hebben gewoond, voordat ze naar Nederland kwamen.

Zo ver van het (ouderlijk) huis en nu samen..... Zo fijn dat er voor onze (voor)ouders zulke mooie verzorgingshuizen door heel Nederland zijn en dat er misschien nog meer komen.

Pasar Malam Kalender 2014

(update: oktober 2014)

Februari

22, 23: Rijswijk (ZH) www.pasarmalamrijswijk.nl

Maart

21, 22, 23: Leeuwarden www.pasarmalamasia.nl

29: Amsterdam www.amsterdamproductiehuis.nl

April

4, 5, 6: Arnhem www.flamproductions.nl

19, 20, 21: Ahoy Rotterdam www.pasarmalamasia.nl

Mei

2, 3, 4: Geleen www.pasarmalamasia.nl

16, 17, 18: Zwolle www.wnproductions.nl

24, 25: Zutphen www.pasaroostwest.nl

29 t/m 31: Malieveld Den Haag www.tongtongfair.nl

Juni

1 t/m 9: Malieveld, Den Haag www.tongtongfair.nl

6, 7, 8: Den Helder www.stichtingstellar.nl

20, 21, 22: Enschede www.flamproductions.nl

???: Zeist www.wnproductions.nl

Juli

4, 5, 6: Eindhoven www.pasarmalamasia.nl

18, 19, 20: Groningen www.pasarmalamasia.nl

26, 27: Vaassen www.pasaroostwest.nl

29, 30, 31: Steenwijk www.wnproductions.nl

Augustus

1: Steenwijk www.wnproductions.nl

8, 9, 10: Tegelen www.wnproductions.nl

15, 16, 17: Apeldoorn www.pasarmalamasia.nl

22, 23, 24: Tilburg www.pasarmalamasia.nl

24, 25, 26, 27: Dordrecht www.wnproductions.nl

29, 30, 31: Assen www.flamproductions.nl

September

5, 6, 7: Utrecht www.wnproductions.nl

5, 6, 7: Eindhoven www.pasarmalamasia.nl

20, 21 Alkmaar www.stichtingstellar.nl

25, 26, 27, 28: Alphen a/d Rijn www.wnproductions.nl

Oktober

3, 4, 5: Maastricht www.pasarmalamasia.nl

18, 19: Dieren www.pasaroostwest.nl

24, 25, 26: Nijmegen www.pasarmalamasia.nl

November

1, 2: Leek www.stichtingstellar.nl

1, 2 Almere www.indischefeestavond.nl

8, 9: Rijswijk (ZH) www.pasarmalamrijswijk.nl

9: Den Haag, Pasar Kiling www.manggarmegar.nl

December

20 dec. t/m 4 jan.: (behalve Kerstdagen en Nieuwjaarsdag)

Arnhem, Burgers Zoo www.wnproductions.nl

Reparatie, onderdelen, accessoires en batterijen voor al uw elektronische apparatuur. <http://www.mobipc.nl/onderdelen>

Colofon

Digitaal maandelijks Magazine van:
Nederlands Indisch Cultureel Centrum

Hoofdredacteur: Hans Vogelsang

Redactie:

Jean-Marie Bosch van Drakestein

Albert van Prehn

Juniorredacteur: Chinook de Deugd

Correspondenten:

Ferry Schwab (ICM-online)

Silfraire Delhay (Indisch Platform)

Adrian Lemmens (New Zealand)

Strip: Hugo Driessen

Gedichten: Mary-Jane Sahanaja

Columns: Anita Bunt

Vormgeving & lay-out: Hans Vogelsang

Ondersteuning: Groep de Mos, Den Haag

Technische realisatie: Dennis v.d. Ham

(Borca-Online Computer Service)

<http://www.borca-online.nl/>

Versijning: de 15^e van elke maand

Sluitingsdatum kopij en advertenties:

de 4^e van elke maand

Advertentietarieven: op aanvraag

Abonnement NICC Magazine: GRATIS

Postadres: Newtonstraat 660

2562 LA Den Haag - Nederland

W: www.indisch-centrum-den Haag.nl

E: <http://indisch-centrum-den Haag.blogspot.com>

@: info@indisch-centrum-den Haag.nl

Aanmelden NICC Magazine (subscribe):

[http://www.indisch-centrum-](http://www.indisch-centrum-den Haag.nl/phplist/?p=subscribe&id=1)

[den Haag.nl/phplist/?p=subscribe&id=1](http://www.indisch-centrum-den Haag.nl/phplist/?p=subscribe&id=1)

Opzeggen NICC Magazine (unsubscribe):

[\[den Haag.nl/phplist/?p=unsubscribe&if=1\]\(http://www.indisch-centrum-den Haag.nl/phplist/?p=unsubscribe&if=1\)](http://www.indisch-centrum-</p>
</div>
<div data-bbox=)

Rabobank IBAN: NL39 RABO 0129 2168 36

t.n.v. N.I.C.C. te Den Haag

Overname van (delen van de) inhoud is

toegestaan, mits met bronvermelding.

© 2014 N.I.C.C. Den Haag

Maandelijks **GRATIS** e-magazine
voor de Indische gemeenschap

Bent u al abonnee?

Eén mailtje is voldoende:

info@indisch-centrum-den Haag.nl

Indische Internetkrant: www.icm-online.nl - schwab@icm-online.nl

Weimarstraat 39

2562 GP Den Haag

070-364 2806

www.borca-online.nl

Wilt u abonnees werven onder uw familie, vrienden of op uw vereniging? Formulier op volgende pagina

	NAAM	e – MAIL ADRES
1		
2		
3		
4		
5		
6		
7		
8		
9		
10		
11		
12		
13		
14		
15		
16		
17		
18		
19		
20		
21		
22		
23		
24		
25		

Deze e-mail-adressenlijst printen of 'knippen en plakken' en versturen naar e-mail: info@indisch-centrum-den Haag.nl
of versturen per post (voldoende frankeren) naar: Administratie NICC Magazine # Newtonstraat 660 # 2562 LA Den Haag